

GRAFIKAISZEMLE

2

[Handwritten mark]

DIRAT
<i>[Handwritten mark]</i>
NYVTAR
0

XI. HÓ - 1912 - XXI. ÉV

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM BUDAPEST, 1912 SZEPTEMBER HÓ KILENCEDIK SZÁM

A Szakkör fuziója a kongresszus napirendjén.

A kongresszus előmunkálatai, a helyi csoportok taggyűlései immár befejeződtek. Mindenütt a legnagyobb buzgalommal, a legmelegebb ügyszeretettel vitatták meg a szaktársak azokat a kérdéseket, melyek a kongresszuson megoldásra várnak; mindenütt megnyilvánult az az igyekezet, hogy szervezetünket előbbre vigyék, a jót, a hasznosat fejlesszék, a rosszat, a károsat irtsák. Ebben a megnyugtató tudatban kollégialis szeretettel üdvözljük a néhány nap múlva megkezdődő kongresszusra az ország minden részéből a fővárosba küldött szaktársakat, akik azért jönnek fel hozzánk, hogy kivegyék részüket abból a munkából, mely a jelen anyagi boldogulásunkat s jövőben való jobb megélhetésünk lehetőségét van hivatva előmozdítani. A tanulásra szoruló és tanulni szerető kollégák tömege nevében kérjük tőlük jóindulatukat a Szakkör iránt is. A megfontolás kohójában ugyanis már régen izzik az az eszme, hogy szervezetünknek az a része, mely a szakmafejlesztést tüzte zászlajára, Szakegyesületünkkel fuzionáljon. Ez az eszme szóba kerül a szakegyesületi kongresszuson, ahol minden küldöttnek, aki szakmája fejlesztését, magas színvonalra emelését kívánatosnak tartja, egy-két helyi csoport indítványa kapcsán alkalma lesz állást foglalni a Szakkörnek a Szakegyesületbe való beolvasztása mellett. Ha elgondoljuk, hogy a küldötteket mindenütt a szaktársak legjobbjai közül választják, akkor nyugodtan nézünk a fuzió indítványok sorsa elé. Azok, akik a szakmozgalomban kifejtett munkálkodásuk és a szaktársak érdekében való fáradozásuk elismeréseként a küldötti tisztségre választattak, bizonyára fel fogják ismerni, hogy az intenzivebb szakfejlesztés mily nagy fontossággal bír a szaktársak gazdasági mozgalma szempontjából is. Aki a Szakkör működését az utóbbi időben figyelemmel kísérte, az nem téveszthette szem elől, hogy a Szakkör mily szép eredményeket tud felmutatni a szaktársak szakmabeli oktatása terén még ma is, mikor még szerény anyagi eszközökkel kell dolgoznia. Mily szép és hasznos munkát végezhetne akkor, ha a küldöttek rendelkezésére bocsátanák azokat az oktatási eszközöket, melyeket csak az egész országra kiterjedő Szakegyesülettel való fuzió nyújthat! Ha majd a Szakkör a Szakegyesület oktatási eszközeivel dolgozhat, akkor képes lesz a vidéki szaktársakat is épp olyan gyökeres szakoktatásban részesíteni, mint a fővárosiakat; akkor a helyi csoportokban a rendszeres oktatás karöltve haladhat majd a gyakorlati értékű szakoktatással. Minden életképes intézmény haladásra, fejlődésre törekszik. Ennek a törvénynek van alávetve a Szakkör is, mely folyton gyarapszik, terjeszkedik. A Szakkör vezetői azonban lassunak, elégtelennek tartják ezt a fejlődést, mert most főképpen csak a fővárosi szakköri tagok tanulási vágya elégíthető ki, míg a vidéki szaktársak ebbeli kívánságai nem teljesíthetők teljes mértékben. Ha azonban a fuzió létesül, akkor nemcsak a fővárosi szaktársaknak a Szakkörtől még eddig távolálló részét, *hanem az országban levő törekvő, a korral lépést tartani kívánó összes szaktársakat rávezethetné a Szakkör a szakmai téren való boldogulás útjára.* Ez a magas szempont vezérli a Szakkört, amikor a fuzióra vonatkozó indítványokat a küldöttek különös figyelmébe ajánlja. Óhajtja, hogy ez a szempont vezesse a küldötteket is, amikor az indítványok kérdésében állást kell foglalniok. *Bizunk benne, hogy a küldöttek szakmaszeretete a fuzió indítványok mellé fogja sorakoztatni a küldöttek többségét, mely cselekedetük méltán társul majd többi kulturmunkájukhoz.*

Herzog Salamon.

Nyomatványkiállítás kongresszusaink alkalmából. A most megtartandó nyomdász-kongresszusok alkalmából: szeptember hó 22-én az anyaegyesület üléstermében nyomtatványkiállítást rendezünk. Kiállításra kerülnek a szakegyesületi címlappályázat összes munkái és a Szakkör újabb nyomtatványgyűjteményei. A kiállítás vasárnapon délelőtt 9-től 1 óráig lesz nyitva.

Szaktanfolyam Kolozavárott. Kolozvári helyicsoportunk komolyan hozzálátott, hogy az ottani szaktársak szakmai oktatását elláthassa s ezért elhatározta, hogy az 1912—13-ik tanévben továbbképző szaktanfolyamot rendez. A tantervet már megállapították s ezt a Lengyel Sándor szaktársunk értesítése nyomán a következőkben ismertettük: „Az 1912—13. évi tanfolyamunkon eddigi tapasztalatainkat értékesíteni akarjuk s az ez évi szemeszteren nem fogunk egyébbel foglalkozni, mint csak a *táblázat- és hidelésszedéssel*. Ez évig elért tapasztalataink azt bizonyították, hogy az itteni nyomdáknak ugynevezett „diszmunkák” csak elvétve fordulnak elő, ellenben igen gyakoriak a kereskedelmi nyomtatványok, folyóiratok, lapok és könyvek folytán a hirdetések. S mivel a nyomdászatnak mind e két ága a komplikáltabb munkák közé tartozik, mert a táblázatszedés megkívánja a papírimeretet s főleg a pontos számítást; a hirdetés a felütést és a szép elrendezést, ezeknek szemelőtt tartásával készítetjük el tantervünket, mely itt következik: 1. *Táblázatszedési tanfolyam*. Kezdődne a tanév 1912 szeptember 22-én, vasárnap, egy nagyobb szabású nyomtatványkiállítással, mely oktatással volna egybekötve, mikor a beiratkozás is megtörténne. Szeptember 27-én (pénteken este 6—8-ig) már megtartjuk az első előadást, mely 12 héten keresztül, vagyis szeptember 27; október 4, 11, 18, 25; november 8, 15, 22, 29 és december 6-án keresztül folytatódna s bezáródna december 13-ikával. Ez idő alatt előadnánk: 1. *Táblázatszedést lénia nélkül*; 2. *táblázatszedést léniaival* és 3. *egészen bekerített tabellák szedését*. 1. *Táblázatszedés lénia nélkül*: hirlapokban használatos hasábtáblázatszedés; feji, szöveg és számozlop elhelyezése, a betűk nagyságának egymáshoz való viszonya. Az összegező- vagy lezáróvonal hossza. 2. *Táblázatszedés léniaival* két csoportra oszlik: a) *formuláris* vagy *úrtáblázat*; b) *beszedett* vagy *statistikai táblázat*. a) Az úrtáblázatokhoz számítunk: mindennemű hivatalos és kereskedelmi tabellát, melyek rovatait kézírással töltik ki. (Pl. kimutatások, könyvvezetői ivenk, jegyzői és közlegi nyomtatványok stb.) b) *Beszedett tabellák* közé tartozik: *statistikai kimutató, prospektus, árjegyzék, zár-*

A kongresszusi küldött-szaktársakhoz!

A Typographia ez évi július hó 5-én megjelent számában nagy vonásokban vázoltam a Szakegyesület és a Szakkör fuziójának fontosságát és szükségét és egyben rövid vázlatát adtam a fuzió esetén megvalósítható és megvalósítandó programnak.

A mai napig még nem vettem észre, hogy a szaktársak köréből a tervet határozott formában visszautasítanak vagy helytelenítik. Ezt biztató jelenségnek tartom! Sőt a fuzióval is foglalkozó cikkről helyesnek véleményezték a tervet és akadt egy-két vidéki helyi csoport, mely a fuzióra vonatkozólag pozitív indítványt nyújtott be a szakegyesületi kongresszushoz.

A helyi csoportok indítványai is biztatólag hatnak és a jelenségekben itélve, a szaktársak nagy tömege mintha ugyszólván biztosra venné a Szakegyesület és a Szakkör egyesítését. Öröndetes volna, ha a kongresszusi kiküldöttek is így gondolkodnának s az egyesítést kimondanák. Mert hogy *szükség és sürgős szükség* van erre, azt már a fent említett cikkemben is vázoltam.

A fuzió ügye tehát „érik”. A terv, melynek vázlatát már volt alkalmam ismertetni, a további tárgyalások céljaira minden részletében ki van dolgozva és fedi mindazt, amit erről már jeleztem. A működési program, amint alább ismertetem, valóban nagyszabású és méltó arra, hogy vele foglalkozzunk. Kivihetősége pedig kitűnik a számadásokból, melyek a bevételeknél minimálisan, a kiadásoknál pedig maximálisan vannak megállapítva, tehát minden valószínűség szerint a jelzettől nagyobb felesleggel záródnak a zárszámadást.

Most pedig nézzük, minként volna a fuzió megvalósítható?

Minden esetre üdvös volna, ha a kongresszus elfogadná az erre vonatkozó indítványt s a fuzió azonnal létrejönne.

Mindannak dacára, hogy a Szakkör vezetősége és tagjai ezt óhajtják: a Szakkör még sem nyújtott be erre vonatkozólag pozitív indítványt. Ez méltán kelthet csodálkozást, de ennek okai igen mélyrehatók.

A tervezet megállapítása közben ugyanis arra a meggyőződésre jutottam, hogy a működési program máról holnapra nem valósítható meg anélkül, hogy a működés sima lefolyását ne veszélyeztetnők.

A mai szűk korlátu működésről egy lényegesen nagyobb szabású működésre való áttérés nem történhetik hirtelen.

Atmenetet kell alkotni még a Szakkör égisze alatt.

Egyébként pedig maga a működési program is alapos megmondásra és megvitatásra szorul. Ez eddig csak egyéni munka, mely kell hogy alapos megrostáláson menjen keresztül s mert elvégre is ennek végleges megállapítása elkerülhetetlenné teszi a közös tárgyalást, melyben a Szakkör, a Szakegyesület és a szabadszervezet kiküldöttei vennének részt.

Másrészt azonban azért sem óhajtott a Szakkör pozitív indítványt tenni, mert — számítva az eshetőségekre — *az esetleges leszavazás talán előre nem látható hatással volna a Szakkörre*. Fontoljuk meg csak jól a dolgot s beláthatjuk, hogy a fuzió indítvány elvetése valóban úgy festene, mintha a kongresszus azt feleslegesnek és károsnak tartaná; mert feltételezzük, hogy a kongresszus minden olyan indítványt, melyből az össznyomdászságnak csak haszna van s amely bebizonyíthatólag keresztülvihető, még akkor is magáévá tesz, ha az némi anyagi megterhelést ró a szaktársakra.

Már most, ha tényleg elvetnék az indítványt: a szaktársak ezt úgy magyarázhatnák, hogy a Szakkör fuziója nem kívánatos, felesleges, a szakoktatás rendezésének kérdése nem fontos s ennél fogva a Szakkörtől is elfordulnának.

Ennek pedig nem szabad bekövetkeznie! S ezért nem is adtunk be erre vonatkozólag indítványt, hanem élni fogunk azzal a joggal, hogy a fuzió indítványok tárgyalásánál módosító indítványt teszünk, melyben javasoljuk, hogy a kongresszus elvben járuljon hozzá az egyesítéshez s utasítsa a vezetőséget a fuzió előkészítésére oly módon,

hogy közös tárgyalásokon állapíttassanak meg a fuzió módozatai, gondoskodás történjen a működési program alapos és részletes kidolgozásáról s minden ezzel összefüggő kérdés tisztáztassék s előmunkákat megtéessék, aminek megtörténte után az egyesítés végrehajtható. Ezzel kapcsolatban azonban utasítanak a Szakkör vezetőségét is, hogy az eddiginél nagyobb mérvben folytassa működését, melyet olyképp kellene fejlesztenie, hogy a Szakegyesület programjának megvalósítása nehézségbe ne ütközzék s e céljának megvalósításában a Szakegyesület erkölcsi támogatásban részesítené Körünket.

Ilyen értelmű módosító indítvány elfogadása teljesen fedné inten-
cióinkat s abbéli reményünket, hogy az egyesítés egyszer mégis csak megtörténik. Szó esett már arról is, hogy a Szakkör beolvasztásával kapcsolatban ismét foglalkozzunk a többi kisebb körök beolvasztásának kérdésével, ami ellen — természetesen — semmi kifogásunk nem lehet. Sőt!

A fuzió létrejötté esetén megvalósítandó program főbb pontjait a következőket jelöltem meg: 1. a Grafikai Szemle kiadását; 2. szaktanfolyamok rendezését a fővárosban és a vidéki városokban; 3. kísérleti nyomda felszerelését; 4. a munkanélküliek szakmai oktatását; 5. nyomtatványkiállítások rendezését; 6. pályázatok kiírását; 7. szakkönyvtár alapítását; 8. tanulmányi ösztöndíjak kiosztását. Az egyes pontok rendkívül terjedelmesen és a legapróbb részletekig vannak feldolgozva, miután azonban ezt teljes egészében nincs módunkban közölni, csupán az összefoglaló ismertetést teszem közzé, amint következik:

1. *Grafikai Szemle.* Tartalmának változatosságát a ma is érvényben levő sorhonorárium révén biztosítanók s gondoskodás történne, hogy a szellemi tartalom gyakorlati értékű legyen. Terjedelmét 32 oldalra terveztem, a karácsonyi számot 64 oldalra. A szöveg magyarzataul szolgálának a mellékletek, melyek — a nagy példányszámra való tekintettel — háziilag, a kísérleti nyomdában készülének. Minden lapszámhoz négy többszínű melléklet is elegendő volna, míg négy mellékleten volnának közlendők a cikkek és közlemények példái; ezek csak egyszínben lennének nyomtatva a szöveggel együtt. Gondoskodás történne arról, hogy e mellékletek mindegyikén 2—6, sőt több példa is bemutatassék. A Grafikai Szemle hirdetési része is reformálásra szorulna; rendszeresíteni kellene az apróhirdetések, reklámhírek közlését is. A hirdetések szaporítása céljából célszerű volna úgynevezett reklámkiadást nyomtatni minden számból (olcsóbb papírra, boríték és mellékletek nélkül) s azt a nyomdáknak ingyen megküldeni. Eleinte talán nem fizetődne ki az ezzel járó kb. 2400 koronányi többkiadás, de két-három év múlva biztosan meghozná a gyümölcsét, tudva azt, hogy a hirdetők előszeretettel helyezik el reklámjaikat clyan lapokban, melyekről tudják, hogy a vásárló üzemek nagyrésztben olvasák. A lap nyomdai kivitele semmiben sem lenne silányabb a mai, elismerten kifogástalan előállításnál. Szedését a kísérleti nyomdában állítanák elő a hosszú ideig tartó munkanélküliség alatt anyagilag kimerült szak-
társak, ugyanott nyomtatnók a színes mellékleteket és a fedőlapot. A szöveg nyomtatását már a Világosság-nyomda végezné el, bár lehetne oly megoldást is találni, hogy e munkát is a kísérleti nyomda látná el. A fentiekből kifolyólag összesen 32.762 korona kiadás hárulna az egyletre, mely összegbe beleértendők: a sorhonorárium, klisék, szöveg papírja, nyomtatása, fedőlap és mellékletek papírja, könyvkötői munka, a reklámkiadás költsége és az expedíciós kiadások.

2. *Szaktanfolyamok.* A szaktanfolyamok rendezésére nagy súlyt kellene helyezni, oly célból, hogy ilyenek a vidéken is létrejöhessenek. Ez csak úgy érhető el, ha a fővárosi tanfolyamot a Szakkör ez idei tanfolyamának továbbfejlesztésével tesszük nagygyá és ez képezné a magvát a vidéki tanfolyamoknak is. Ugy képelem ezt, hogy a fővárosi tanfolyam előadói előadásuk tárgyát könnyed modorban írásba foglalják, példákkal ellátnák és ezeket a „puskákat” használnák a vidéki előadó szaktársak is. Ezek alapján a helyi csoportok *anyagi erejükhöz mérten* tanfolyamokat, előadás-sorozatokat, avagy egyes önálló előadásokat rendezhetének. A fővárosi tanfolyam a kísérleti nyomdával hozatnék kapcsolatba s itt terveznék, illetve készítenék el a Grafikai Szemle mellékleteit. A fővárosi tanfolyam összes költségei 2090 koronára rugnának (előadók óradíja, taneszközök, tanterem fűtése, világítása, takarítása stb.). Egy-egy vidéki városban rendezendő tanfolyam költsége 150—200 korona, a 8—10 előadásból álló előadásorozat pedig 50—75 koronába kerülne.

számadás, a helyes mérlegszedés menetrend stb. 3. *Egészen bekerített táblák:* memorandum, számla, bizonyítványok, szépirási vizsgai lapok, esetleg előfizetési felhívások, egyszóval az úgynevezett „kényesebb” munkák, melyeknek tanítása alatt igyekezni fogunk a régi mintákat minden egyes esetben megreformálni. S végül a táblázat kiszámításának legkönnyebb fogásai, hogy mily papirosformátumra fér rá. A betűnagyság megválasztása adott kézirat, adott papirosnagysághoz. Minden egyes feladat gyakorlati megoldással volna egybekötve. Decembertől kezdve szünet lenne 1913 január 9-ig. Előadó: *Lengyel Sándor.* II. *Hirdetésszedési tanfolyam.* 1913 január 10-étől kezdve 17, 24, 31; február 7, 14, 21, 28; március 7, 14, 21, 28; április 4 és 11-én folytatólag volna a II. szemeszter. Húsvét másodnapján történne meg a bezárás, a tanfolyami munkák kiállításával kapcsolatban. E 14 hét alatt a hirdetésszedésről volna szó, felölve mindazt, ami e cím alá tartozik: 1. A hirdetés története. Mit kívánunk egy jó hirdetéstől. Hogyan készítsük azt el. A kézirat tanulmányozása. Mit? Kit? Hol? — három főkérdés. Az anyag ismerete. Bevezetés a vázlatkészítésbe és tervezésbe. A vonal osztása 2, 3, 4 stb. részre. A síkformák arányainak megiamertetése. Előgyakorlatok a hirdetések arányos szövegelosztására, elhelyezésére és ezek egymáshoz való viszonyának begyakorlására. A nyomdászati diszek, klisék tudatos elhelyezése. Több klisével való gyakorlás a szép elrendezésre való törekvés szemmel tartásával. Az összharmónia fejlesztése. 2. Betüvetés gyakorlása parafeával, náddal és tollal. Sorok és sorcsoportok szép alkalmazása. Angol, amerikai és német hirdetésszedési fogások. A folt keresése. Különbéle hirdetések gyakorlati megoldása. Előadó: *Lengyel Sándor.* A II. ciklust tehát e tantárgyak előadása tölténé be, minden pénteken este 6—8-ig. Hogy a hallgatók a tananyag elajajításában nagyobb szorgalmat fejtsenek ki, mindkét ciklus alkalmával egy-egy pályázatot írának ki. Ezek volnának tanfolyamunk irányai, ez volna ez évi tantervünk.” — A kolozsvári szaktársakat csak dicsérni lehet a szakmai oktatásért eddig is tanusított lelkesedésükért s ezért joggal feltételezzük, hogy tanfolyamuk nagyon szép sikerrel fog zárulni, amit mi is őszintén kívánunk. A tanfolyam menetéről esetről-esetre közlünk tudósítást.

Lapunk bekötési tábláját ezidén is díjtalanul adjuk mindazoknak a tagoknak, akik legalább 1912. évi január havától tagjai körünknek s akik arra reflektálnak; miért is ezennel felhívjuk a nyomdai házi pénztáros és vidéki helyi pénztáros szaktársakat, hogy haladéktalanul állítsák össze a bekötési táblára reflektáló szaktársak névsorát s azt Bozsik István pénztárosnak legkésőbb november 15-ig

beküldjék, mivel az azontul jelentkező szaktársak kérését nem lesz módunk teljesíteni. Szükséges még megjegyezni, hogy a Kör anyagi helyzetére való tekintetből kívánatos, miszerint csak azok a szaktársak kérjék a bekötési táblát, akiknek valamennyi ez évi Szemléjük megvan, mert egyébként úgy sem használhatják azt.

BEKÜLDÖTTEK.

A nyitrai Huszár-nyomdából *Lencse Antal* munkáit küldték be. Valamennyi izléses munka s arról tanuskodik, hogy készítőjük modern munkák folytonos és szorgalmas tanulmányozásával mind jobban és jobban fejleszti szaktudását és szépérzékét. E munkák között csupán egy-kettő az olyan, amelyiknél mérsekelt erőszakosságot tapasztalhatunk. A nyomtatásról is jól mondhatunk. A munkákat Derka Béla nyomtatta, a lapunk olvasói előtt eléggé ismert tisztasággal és lelkiismeretességgel.

Debreceni nyomtatványok. A debreceni Herceg-fele nyomdában készülő *A Hétfő* című hetilap egyike azon kevés számú vidéki lapoknak, melyek kiállítására nagyobb gondot fordítanak. Gondos munka maga a szövegrész is, de a hirdetések nagy része is az átlagnál sokkal jobb munka. Különösen áll ez a nagyobb hirdetésekre, melyeknél a sorcsoportosítás révén keresték a hatás elérését. Ez sikerült is. Egyet azonban szükségesnek tartunk megjegyezni s e megjegyzés általánosságban alkalmazható s nem csupán a szóban levő lapra. Számos lapban láttunk egész hasábos hirdetésekkel, melyeknek szélessége 12–14 ciceró, magassága pedig 72–80 ciceró között váltakozik. Ezek a hirdetések csak a legtrikább esetben hatásosak és céljuknak nem felelnek meg tökéletesen, miért is ajánlatos a hirdetőt erre figyelmeztetni, mert egy negyedoldalas hirdetés keretében sokkal feltűnőbb hirdetését lehet szedni, mint a keskeny és túlmagas formátumnál, amikor a legtöbb esetben csak erőszakolt sorcsoportosítás után jöhet létre egy olyan hirdetés, mely a hirdetőt intencióit semmiképpen sem elégítheti ki. — A debreceni városi nyomda zárszámadása szokatlanul csinos kiállításban jelent meg. Szedése minden egyszerűségével jobban hat, mint bármely más „diszmű”. Az oldalakat széles, sűrű színben nyomtatott keretek veszik körül, míg a szöveg barna nyomású (krómsárga papíron). A táblázatok beosztása egyezik a tavalyi mérleg tábláival, melyekről annak idején kedvezően írtunk. Az idejéig zárózámadásnak a borítékja — rajzolt betű és díszítés — is sokkal jobb a tavalyinál, felső ornamentikus megoldása azonban kissé primitív és erőszakolt.

Négy Évtized a címe ama füzetnek, melyet a pécsi szaktársak Bodensteiner Antal és Grebenz

3. *Kísérleti nyomda.* Az előbbi két pontban szükségesnek jeleztem a kísérleti nyomda felszerelését, ami annál könnyebb, mivel aránylag nem sokba kerülne s a Grafikai Szemle szedése révén jó néhány arra reászoruló munkanélküli szaktárs kapna — rendkívüli segélyezésképpen — két-háromnapos alkalmatosságot s emellett olcsóbbá tennők a lap előállítását is, ami rendkívül fontos. A kísérleti nyomdában állandóan két szedő dolgozhatna, a nyomtatás pedig kb. 20 heti munkát adna 1 gépmesternek, segédmunkásnak és berakónőnek. Szükségesnek tartom megjegyezni azt, hogy azok a munkanélküliek, akik a kísérleti nyomdában pár napig dolgoznak, ezen alkalmatosság megszűnte után nem veszítenék el a munkaközvetítésnél előbb nyert sorsszámukat. A kísérleti nyomda berendezése, az évi munkabérek és más üzemeltetési költségek kb. 14.474 koronára rughának. A berendezési költségei két évre vannak felosztva, tehát a harmadik évben a kísérleti nyomda 3500–4000 koronával kevesebb költséget igényelne.

4. *A munkanélküliek oktatása* a szerkesztő dolga volna, aki hetenként 2–3 előadást tartana ilyen célból; az előadások tárgyai — a munkanélkül levők személyi fluktuációjára való tekintetből — úgy választandók meg, hogy azok egy napon kimeríttessenek. Ezt annál inkább kell rendszeresíteni, mivel alig okoz 200 koronánál nagyobb költséget.

5. *Nyomtatványkiállítások rendezése.* A fővárosban évenként négy izben kellene kiállítást rendezni: magyar, illetve külföldi nyomtatványokból. Ezenkívül az állandó kiállítás eszméje is megvalósítandó, amit úgy lehet valóra váltani, hogy kisebb nyomtatvány-kollekciók 2–2 hetenként felváltva, a szakegyesület helyiségeiben (rámakban, üveg alatt) kerüljenek közszemlére. A fővárosi nagyszabású kiállítások anyagából válogatnók össze a vidéki kisebbszabású kiállítások anyagát, melyekhez külön-külön tanulmányokat iratnánk, oly célból, hogy azokat a vidéken a kiállítás alkalmával felolvassák és eszerint magyarázzák. Tehát nem feltétlenül szükséges, hogy minden városba előadót is küldjünk, mindannak dacára ily kiállítási célokra 1500 koronát vettem számításba. Ezenkívül vándorkiállítási gyűjteményeket is kellene összeállítani és pedig lehetőleg annyit, amennyi helyi csoportja van a szakegyesületnek, úgy, hogy minden egyes csoportban állandóan volna egy kollekcio, melyet a szaktársak tanulmányozhatnának. E vándorgyűjteményeket a helyi csoportok 2–3 hetenként cserélnék ki egymás között. A központnak a fenti célra 2100 korona kiadása volna. (Kiküldetési költségek, nyomtatványok adjusztálása, postai és egyéb kiadások.) A vidéki csoportok csupán a csekély helyi költségeket fedeznék. (Nagyobb kiállításoknál 20–40 korona, vándorkiállításoknál csak a csomagok postaköltségei.)

6. *Pályázatok.* A központ felévenként egy pályázatot hirdetne szedésre és nyomtatásra, felévenként pedig egyet szakkikírásra. Ezeket kivül háromévenként kiírnánk egy nagy pályázatot irodalmi munkára. A helyi csoportok anyagi erejükhöz képest hirdetenék 1–2 pályázatot évenként. Az országos szedés- és nyomaspályázat díjainak összegét 250 koronával, az irodalmi pályázat díjait pedig 150 koronával vettem számításba. A nagy (háromévenkénti) irodalmi pályázat díjai 450 koronára rughának, amely összegnek egyharmadát vettem fel az egyévi költségtervezetbe. E címen tehát összesen 550 korona az évi teher.

7. *Szakkönyvtár alapítása* nagyon kívánatos, éppen úgy üdvös lenne az is, ha a világ legjobb szaklapjait ott találjuk a szakegyesületben. Erre a célra kb. 750 korona évi kiadás merülne fel.

8. *Tanulmányi ösztöndíjak.* Jobb tehetségű szaktársak szakismereteinek fejlesztésére nincs jobb eszköz, mint a magas nivóju nyomdaiparral rendelkező külföldi államok intézményeinek: szakkönyvtáraknak, muzeumoknak és szakiskoláknak stb. tanulmányozása. Ezért nagyon kívánatos, hogy a szakegyesület is kövesse külföldi testvérszakegyesületeink példáját és 1000 koronát szánjon arra, hogy 2–3 szaktárs külföldi tanulmányutra mehessen.

Az itt felsorolt célokra fordítandó összegekhez még a szerkesztő fizetése, a főmunkatárs tiszteletdíja, irodai felszerelések és más egyéb adminisztratív kiadások is számítandók maximum 7000 korona összeggel.

A fentebb kimutatott költségek összesen 60.926 koronára rughnak, aminek fedezetül a szakegyesület illetékeinek 40 fillérre való felemelése folytán befolyó — számitásom szerint — 60.973 korona¹ szolgálna, amihez még körül-

¹ Számításaim alapjául a szakegyesületi évi jelentést vettem, mely 7208 szakmunkás tagról számol be; e számból a vidéki helyi csoportoktól beszerzett s az 1911. évi decemberi és 1912. évi júliusi taglétszámra vonatkozó adatok átlagos taglétszáma alapján kiszámított 2299 vidéki helyi csoportbeli tag száma levonandó, így tehát a fővárosba, illetve a központba fizető tagok száma 4909. A fővárosi tagok egyenként átlag 8'44 koronát fizetnek évenként, összesen tehát 41.431 koronát, a helyi csoportok tagjai átlagban 8'50 koronát fizetnek be, ami összesen tehát 19.541 koronára rug, ez összegnek egyharmada 6513 korona a helyi csoportokban tartatnék vissza.

belül 9900 korona járulna hirdetési jövedelem gyanúja s így a program végrehajtásához 70.873 korona állana a központ rendelkezésére. Az így mutatózó 9947 korona feleslegből azonban 6600 korona a vidéki helyi csoportokat illetné, mivel a 20 filléres illetékemelésből a helyi csoportokban befolyó jövedelem $\frac{1}{3}$ -át azoknak kellene átengedni a helyi költségek fedezésére (a helyi csoportok rendelkezésére állana tehát a 40 filléres heti illetéknek $\frac{1}{2}$ -de, a mostani $\frac{2}{3}$ és az újabb $\frac{1}{3}$).¹ Ennek az $\frac{1}{3}$ összegnek levonása után még mindig marad a központ rendelkezésére mint felesleg: 3347 korona. Hangsúlyozom, hogy a bevételeket minimálisan, a kiadásokat maximálisan vettem a költségvetésbe.

Ezek után még csak arra akarok rámutatni, hogy e program megvalósításával valóban nagy szolgálatot tennénk a nyomdászságnak s a *szakeyesületnek belső tartalmát és értéket adnánk*, újból fel-lendítenénk az *egyesületi életet*, amely ma bizony nagyon lanyha. Hogy egyesületi élet ma már alig van, mi sem bizonyítja jobban, mint a legutóbbi taggyűlések, melyeken alig 200-an jelentek meg a fővárosi szaktársak közül, pedig a napirendek nagyobb érdeklődést érdemeltek volna. S a vidéken sincs ez másképp; a szaktársak az egyleti helyiséget sok helyen csak a „blatkozás” kedvéért keresik fel. *Mennyit javulnának a viszonyok e tekintetben, ha kéthetenként kiállításokkal kapcsolatos előadásokat rendezhetnénk s tanfolyamok és előadássorozatok rendezésével művelhetnénk a szaktársak szakmai ismereteit, elősegítvén őket ily módon az anyagi boldogulás terén is.*

A tervezet — elismerem — nem tökéletes, de azzá lehet és lesz, ha komoly tárgyalások tárgyává tesszük. Tájékoztatónak azonban így is jó s annak a célnak is megfelel, hogy meggyőzze a kételkedőket, hogy csekély anyagi áldozattal a szaktársak önmaguk is megszerezhetik a módot arra, hogy önképzéssel jobb anyagi viszonyok közé küzdjék fel magukat.

Amidőn tehát a tervezetet a kongresszus t. kiküldötteinek szives figyelmébe ajánlom, bizom abban, hogy komoly megfontolás tárgyává tesszik és abból ama meggyőződést fogják meríteni, hogy a megvalósítás a szaktársaknak, a sakeyesületnek és a szervezetnek egyaránt hasznára és üdvére válik.

Wanko Vilmos.

Elszáradt festék megjavítása.

Erősen elszáradt festéknek tulajdonképpen nincs javítószere, legfeljebb a festékörlőn való többszörös átvonultatással meg lehet kísérlni a könnyebben oldódó, tehát a nem egészen megrogosodott festékrészeket kiválasztani. Némi anyag megmenthető azonban, ha az üzemnek kisebb festékdörzsölő gépe van, vagy ha a felújítást sok fáradsággal és kellő szakértelemmel dörzsölő kövön végezzük. Sok gyakorlati értéke nincsen e munkának s legfeljebb ott ajánlatos a festék felújítása, ahol a festék rögtön nem kapható, postai megérkezését pedig nem lehet bevárni. — A teljesen megkeményedett részeket késsel le kell venni és mint használhatatlan anyagot eldobni. Semmi esetre sem szabad azonban a rögös darabokat erőszakkal a hengerek közé nyomni, mert ezáltal a gép sérülése is bekövetkezhetik; hiszen a megkeményedett részeknek csak kiválasztásáról, nem pedig megörökléséről lehet szó. Mielőtt a festéket a gépbe tennők, keverjük meg először könnyű kencével és terpentinolajjal, valamint kevés tiszta paraffinolajjal, hogy mentől tapadóbb legyen; csak kisebb mennyiséget kell tenni a tölcserbe, mialatt a hengereket messzebb kell elállítani egymástól, mialatt a keresztülfutás alkalmával a legnagyobb darabok kiválasztódnak, amelyeket — ha drága festékről van — még egyszer felaprithatunk a festékkövön az említett hígító folyadékok hozzáadásával. Az egészen finomra örölt vagy átdörzsölt anyagot, amelyet végtére nyerünk, jó, vagyis még el nem száradt festékként használhatjuk; természetesen egyszerűbb munkához. Huzamosabb ideig tartó nyomás után a festékező szerkezetben szemcsés maradék marad vissza, amelyet többé nem lehet használni.

R. S.

¹ A helyi csoportok közül tizennégynek 50 korona, harmincegynek 150 korona, kilencnek 300 korona, négynek pedig 301—476 koronára emelkedő jövedelme lenne az illeték visszatartott egyharmadából.

Lajos szaktársak negyvenéves jubileuma alkalmából kiadtak. A füzecské technikai kivitele tiszta és rendes munka. Szedés-technikai szempontból csupán a kezdő- és végző oldalak felső, illetőleg alsó részén alkalmazott kockadiszkek kifogásolandók, amennyiben merev négyszögű voltak folytán brutálisan hatnak a gömbölyded betűk mellett. Nyomatás szempontjából sikerült munkát produkáltak, kivéve a jubilánsok arcképeit. Ezért azonban nem a gépmestert okolták, hanem a rossz kliséket, melyek alighanem elmosódott vagy kopott fényképekről készültek. A füzet a Pécsi Irodalmi és Könyvnyomdai Rt. nyomdájában készült.

Szegedi hirdetések. Szegedről *Somogyi Pál* szaktársunk küldött be néhány hirdetést és egy meghívót. Ez utóbbi tökéletes és egyszerűségében is jó hatású munka. A hirdetések is jó előhaladásról tanuskodnak. *Somogyi* szaktársunk a fősúlyt a szöveg egyszerű és helyes elhelyezésére fektette s másodrendűnek tekintette a díszítést; nem is alkalmazott mást, mint léníát, sorközetet és kockát; ezeket is mértékletesen alkalmazta — egy-néhány hirdetés kivételével.

PÁLYÁZATI HIREK.

Körünk pályázata a Grafikai Szemle belső évi címlapjának szedésére és nyomatására. Lapunk jelen számának 216. oldalán közöljük az erre vonatkozó felhívást, melyet tagjaink szives figyelmébe ajánlunk. Reméljük, hogy e pályázatunk is épp oly eredményes lesz, mint a múlt évi levéljei-pályázatunk. Különösen számítunk a vidéki szaktársak részvételére, mivel a sakeyesületi pályázaton résztvevő vidéki munkák nagyon szép haladásról tesznek tanuságot. A feltételek annyira részletesek, hogy alig szükséges azokhoz kommentárt fűzni; mégis jók találjuk, hogy e helyütt külön is kiemeljük, hogy e pályázaton figyelembe veszünk olyan munkákat is, amelyek ikeroldalakra (a négyoldalas papír 2. és 3. oldalára) lesznek tervezve, hasonlóan az Évkönyv-címlappályázaton résztvevő „Utikalauz” jellegű mintalapokhoz, melyek közül a jelen számhoz mellékeltem *Bírálati jelentésben* négy, külön mellékleten pedig egy darab van reprodukálva. Ebből kifolyólag azonban semmiesetre sem következik, hogy csakis ily megoldású pályamunkákkal kell pályázni. A pályázat folyó évi november 30-án jár le.

A Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz címlapjára kiírt pályázatra beérkezett munkákról szóló bírálatot és döntést lapunk jelen számához mellékeljük. A bírálati jelentés 16 illusztrációján bemutatjuk a jobb munkák kicsinyített másait is s lapunk négy mellékletén hét pályamunkát eredeti kivitelben reprodukáltunk.

A választójogi nőkongresszus bélyegpályázata. A Budapesten tartandó nemzetközi választójogi nőkongresszus reklámbélyegre és meghívóra pályázatot írt ki. A beérkezett pályaműveket a napokban bírálták el, amikor a reklámbélyeg-gek tervei közül kivételre ajánlották *Jeney Jenő* pályaművét, azonkívül megvételre ajánlották *Csemely János* bélyegtervét. A meghívóra kitűzött díjat nem adhatták ki, mert a beérkezett művek csak részben fedték a pályázati feltételeket, azonban megvételre ajánlották *Pálla Jenő* és *Bárány Nándor* munkáit.

TECHNIKAI UJÍTÁSOK

A színes fényképezés haladása. Lumière testvéreknek az a találmánya, amely szerint egyetlenegy lemezzel lehet természetes színű fényképfelvételeket készíteni, Dührkoop Rezső berlini fényképész kísérletei folytán lényegesen megjavult. Ugyanis sikerült neki pillanatnyi felvételeket készíteni magnézia-világítás mellett autokróm-lemezekkel. Merthe a charlottenburgi technikai főiskola fotokémiai intézetének asszisztense a nevezett fényképész műtermében bemutatott előadást tartotta, amelyben röviden megmagyarázta a Lumière-féle eljárását; erre azután Dührkoop több kiváló színes arcképfelvételt mutatott be. Új pillanatnyi kromofényképezésnek előnye mindenekelőtt abban van, hogy a 2–4 percig tartó, túlhoszu időtartam mellőzhető, minek következtében a színes fényképezés még csak most jutott abba a helyzetbe, hogy arcképkészítés céljaira fel lehet használni. —7.

Egy új bálcsomagoló sajtó. Nagyon sok olyan üzemi tudunk, amelyben a papír- és kartonhulladékok megfelelő értékesítésére gondot nem fordítanak. E papírhulladékokat legtöbbször elégetik, ami nem gazdaságos eljárás, más helyen pedig összegyűjtik, zsákokba tömik s időnként eladják. Nem kell különösen hangsúlyozni, hogy az ilyen tökéletlenül csomagolt papírhulladék mennyire tűzveszélyes. A racionális üzemekben a papírhulladékot tömbökké sajtolják, hogy ezáltal a tűzveszélyességet csökkentésük, mert t. i. a szilárdan és tömören egybesajtolt papírbálák nem fognak olyan gyorsan tüzet, illetve a tűz nem képes hirtelenül elharapódzni az ilyen összesajtolott tömbben. Az ezen eljárásához való csomagolósajtó azonban nehézkesen kezelhető. E bajon segített most a Maschinen-Export und Import-Kompanie G. m. b. H. leipzig-i cég, mely oly sajtológépeket hoz forgalomba, amelyek ezekre a célokra tökéletesen megfelelnek. E sajtológép kezelése könnyű és gyors; oldallapjai mozgathatók, ami nagyon megkönnyíti az összesajtoló báláknak kiemelését (az eddigi sajtókkal szemben ez kitűnő újítás), s ez azután lehetővé teszi, hogy nemcsak hulladékpapírt

A Szakkör 1912–13. évi továbbképző szaktanfolyamainak tantervezetéhez.

Immár tizesztendőös multra tekinthetnek vissza a Szakkör szaktanfolyamai. E tíz esztendő alatt több-kevesebb sikerrel működött ez az intézmény, mely kis méretei dacára is hézagpótló, nagyon, de nagyon szükséges továbbképző tanfolyam, amelyen az egy évtized leforgása alatt is sok fiatal szaktársunk szerezte meg azokat képességeket, melyeket a gyakorlati életben a maga javára, anyagi boldogulására gyümölcsösztetett.

Mindezek dacára azt mondhatjuk — anélkül, hogy ezzel bárkit is sérteni akarnánk —, hogy tanfolyamaink eddigi működése csak kísérletezés volt s az eddigi tantervek semmiképp sem voltak alkalmasak a tanfolyami intézmény rendszeresebb alapra való helyezésére. Ennek legfőbb okát abban látjuk, hogy a tantervek oly nagy és terjedelmes anyagot öleltek fel, amelynek rendes előadására két-három esztendő is kevés. Igaz, hogy a tananyagnak több évre való osztása esetén elkerülhetetlenül szükséges lett volna, hogy a hallgatók is több osztályba soroztassanak s ehhez képest a tanfolyam az első három évben évenként egy-egy osztályllyal bővítessék, ami természetesen nagyobb anyagi áldozatokat követelt volna a Szakkörtől, amely pedig sok jó között éppen anyagiakban szűkölködött a legjobban. Ez azonban mit sem von le ama állításunk értékéből, hogy a tantervek túlterjedelmesek voltak és ebből kifolyólag a tanítás sem lehetett eléggé mélyreható, mert például egy-egy nyomtatvány-fajtanak szedését illetőleg tervezését képtelenség két-három óra alatt alaposabban ismertetni. Az utolsó két tanévben a tananyag már alaposan megrostáltatott, ezeknél viszont azonban az volt a legnagyobb baj, hogy az előadásokat a köznapok estéin kellett rendeznünk, aminek következményei: az előadás tartamának rövidegsége (alig 1½ óra) s a hallgatók igen sűrű mulasztása; semmiképp sem segítették elő a tanfolyamok kívánatos eredményességét.

Mindezekre tekintettel voltunk, amikor az 1912–13. évi tanfolyamok tantervezetét megállapítottuk. Figyelembe vettük a szaktársak igényeit, melyek minduntalan nagyobb és nagyobb áldozatokba kényszerítik a Szakkört s tekintetbe vettük a Szakkörnek a Szakegyesülettel való — esetleg rövid időn belül bekövetkezhető — fuzionálását is, melynek létrejöttéig Körünk szaktanfolyamait rendszeresebb alapokra kell fektetnünk.

A most következő tanévre megállapított tanterv az eddigiekből lényegesen eltér s négy főosztályra oszlik, és pedig:

- a) gyakorlati vázlatkészítés kezdők részére;
- b) mesterszedések és lapunk mellékleteinek tervezése haladók részére;
- c) elméleti előadások, melyek részben az előbbi gyakorlati előadásokkal vannak szoros kapcsolatban;
- d) az elméleti előadásokkal szorosan összefüggő üzemmegtekintések.

Az elméleti előadások szerdai napokon este tartatnak meg, míg a többi előadások vasárnap délelőttönként; az üzemmegtekintések viszont ünnepnapok délelőtti óráiban mennek végbe.

A részletes tantervezet lapunk jelen számának mellékletei között található s ehhez magyarázatul szolgáljanak a következők:

a) A kezdők részére megállapított *gyakorlati vázlatkészítés* tulajdonképeni tananyagának csupán egy harmadát vettük fel az első évre, míg a többi tananyagot az ezután következő két évben állítjuk be a tantervbe, úgy, hogy 1914–15. években már három vázlatkészítési osztályt kell rendszeresítenünk. A most következő tanévben főként az üzleti nyomtatványok tervezését vettük programmba, amit a betűvetés tanítása fog bevezetni. A betűvetést okvetlenül fel kellett vennünk a tananyagba, mert ezáltal fogjuk elérni a vázlatkészítés gyorsabb menetét s azt, hogy a vázlatok céljuknak jobban fognak megfelelni. Az írónnal papírra vetett vázlatok csak nagy ritkán közelítik meg azt a hatást, amit a vázlat kiszedése után kapunk vagy kapni óhajtunk, míg ellenben a tussal és festékkel készült vázlatok már

nagyobb fokban tükröztetik vissza az eszmét, melyet a szedő betüvel és diszszel akar megvalósítani. E gyakorlati vázlatkészítési előadások első részén csak betüvel való tervezés fog folyni, míg a diszitzsel kombinált vázlatok tervezése a tanév második felében lesz napirenden. E két előadássorozatot pedig a „Vonal- és formá”-ról és a nyomdai diszitó anyagok helyes alkalmazásáról szóló előadás kapcsolja egybe.

b) A haladók osztályának rendszeresítésére az adta meg az impulzust, hogy a szakmailag jobban képezett, de magukat továbbképezni vágyó szaktársakat is tanfolyamunkon való részvételre bírjuk. Felteletztük, hogy tanfolyamunk régi hallgatói közül sokan lesznek olyanok, akik a kezdők tanfolyamának tananyagát már nem lennének hajlandók újból átvenni, még akkor sem, ha erre szükségük volna. Ezeknek a szaktársaknak az ambícióját óhajtottuk fokozni azzal, hogy a haladók osztályát rendszeresítjük, amely osztályon a tervezetben felsorolt nyomtatványok tervezésével fognak a hallgatók foglalkozni s a kész megoldásokat a *Grafikai Szemle mellékletének* anyagául használjuk fel. A feladatokat az előadók osztják ki (minden hallgatónak más-más feladatot), de a szaktársak esetleg maguk is választhatnak egy-egy megoldandó feladványt, amelylyel mindaddig foglalkoznak, míg a helyes — s mellékletnek megfelelő — megoldást megtalálják. Azok a hallgatók, akik a betüvetést nagyobb mértékben, tökéletesebben akarják elsajátítani: ezt egész évben gyakorolhatják. Ugyanezen az osztályon fogják tanítani a linoleumlemezvését is, míg a Mäser- vagy Universallemezek megmunkálási módját csak azok fogják gyakorolni, akik erre jelentkeznek. Biztosan számíthatunk arra, hogy ennek az osztálynak elegendő számu hallgatója lesz s kielégítő eredménnyel fog működni, annál inkább, mivel a tanítást házi feladványokkal is egybekapcsoljuk.

c) Az *elméleti előadások* tananyaga körülbelül egyezik a mult évi tanfolyam elméleti előadásainak anyagával. A nyomtatás-technikai és korrektori előadások tárgyait még nem állapították meg a Gép-mesterkör illetve a Korrektorkör elnökségei, ezekről tehát külön fogunk megemlékezni. Az elméleti előadások száma egyébként a szükséghez képest még szaporítható is.

d) Az *üzemmegtekintések* alkalmával a Typograph-, Linotype- és Monotype-szedőgépeket és a Berger és Wirth-féle festékgyárat fogjuk megtekinteni.

Amint eme összefoglaló tájékoztatóból is kitünik, a jövő évi tanfolyamok ismét más mederben fognak lefolyni, tehát ez is kísérletezésnek vehető, de — ha a jelek nem csalnak — az új tantervezettel máris lefektettük az ezután következő esztendő tanfolyamainak szilárd alapjait. Egyébként pedig megjegyezzük, hogy a tantervezet egy kitünő német kézi tankönyv: a Baumann-féle *„Lehr- und Übungsbuch für den Unterricht der Buchdrucker im Satzbau und Fachzeichnen“* alapján van kidolgozva. E kézi tankönyv alapján sok németországi városban rendeznek tanfolyamokat kitünő eredménnyel, ami arra jogosít minket, hogy remélhessük, miszerint a mi tanfolyamunkat is szép eredménnyel fogjuk lezárhatni.

Ismételjük, nincs okunk kételkedni a jó eredményben, ennek azonban egy olyan feltétele is van, melyet minden hallgatónak meg kell szivlelnie. E feltétel az, hogy a hallgatók az előadásokat pontosan látogassák, ami egyébként nem csak a tanfolyam érdeke, de még inkább a szaktársaké, mivel egy-egy elmulasztott óra nehezen pótolható.

A tanfolyam rendezése a Szakkör anyagi erejét is erős próbára teszi, mert a nagyobb szabásu tanfolyam lényegesen nagyobb költségekkel is jár. De reméljük, hogy a nagyobb áldozatot minden súlyosabb következmény nélkül meghozhatjuk és bizzunk a szaktársakban, akiktől méltán elvárhatjuk, hogy a Körnek hű és lelkes tagjaivá válnak s a nyújtott oktatás ellenértékéül tagtoborzó törekvéseinket fogják hathatósan előmozdítani, mert végre is be kell látniok, hogy a nálunk annyira szükséges szakmai oktatás rendszeresítését csak akkor fogjuk valóban megvalósítani, ha Körünkben a magyar nyomdászág zöme fog tömörülni.

sajtoláshoz használhassák a gépet, hanem kész nyomtatványok, papírok, újságok stb. csomagolására is.

KORREKTORI ROVAT.

A házi korrekturák felülvizsgálása. A legtöbb nyomdában nem vizsgálják felül a házi korrekturákat, a szedőre bizván azoknak helyes elvégzését. A házi korrekturák a szedőhöz kerülnek, aki kikorrigálás után az új levonatokat elküldi a szerzőnek, illetve a megrendelőnek. Hogy ez az eljárás nem igen egyezik egy rendezett üzem érdekével, azt a mindennapi tapasztalat szemléltetően bizonyítja. Sok revizor tud arról beszélni, hogy hányszor kell neki egy és ugyanazon hibát kijavítani, míg végre a gépben kijavítják. Az ilyen eljárás e mellett még időpocaékló és ésszerűtlen is, egészen eltekintve attól, hogy bizony nem nagy öröme telik a szedőnek abban, ha hosszabb ideig kell a gépben feküdni és korrigálnia. Még így is könnyen marad hiba kijavítatlanul, mert hiszen természetes dolog, hogy a gépvezetőnek kutyafutásban való átolvasása nem lehet olyan nagyon alapos. A házi korrekturák felülvizsgálása a szerzőnek való elküldés előtt azonkívül nevelően is hat a szedőre: tisztá dolog, hogy a szedő iparkodni fog a korrekturát lelkiismeretesen elvégezni, ha tudja, hogy a korrekturákat elküldés előtt felülvizsgálják a nyomdában. Nem kell tehát azt a kevés munkatöbbletet sajnálni, megtérül az azáltal, hogy a nyomtatvány jelentékenyen hibamentesebb lesz, azonkívül a szerzőben, illetve megrendelőben is jó benyomást kelt az, hogy korrekturáit hibától mentesen kapja kézhez. H. R.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Amerikai újságpapír. Amerikában már rég elkecsereedett harcot folytatnak a lapkiadók a papírgyárosok ellen. Azt állítják, hogy a gyárosok aránytalanul nagy hasznot huznak és követelik a nyomdapapír vámtmentességét. Amikor tavaly a kanadai határ kölcsönös megnyitása elutasított, a kormány engedelméből mégis vámtmentesen vitették be az újságpapír Kanadából. Akkor mindenki azt hitte, hogy most már olcsóbb lesz a nyomdapapír, de ezáltal is másképp történt. A Paper Trade Journal közleménye szerint a lapkiadók a korábbi években nagy haszonra tettek szert a papírgyárosok rovására, amely haszon pl. a Hearst-féle vezetés alatt álló sok újságnál évenként 7—800.000 dollárra rugott. Ez a haszon nagyrészt onnan keletkezett, hogy az évenként szükséges 125.000 tonna újságpapír fontja 18 centért (kilója 20 fillér) szállított. Amikor azonban a gyárosok egyesülve, hogy ne kelljen veszteséggel dolgozniok és a lapkiadókat kényszerítették a

papir fontjáért $2\frac{1}{4}$ centet fizetni. Hearst-féle vállalatnak évenként 700.000 dollárral többre került a papir és a korábbi nagy nyereség esett. A papírgyárosok $2\frac{1}{4}$ cent mellett se keresnek 4 dollárnál többet egy tonnán. A Newyork Word azt mondja, hogy most évenként 300.000 dollárral többet fizet papírárt, mint két-három évvel ezelőtt. A Newyork Heraldnak is 200.000 dollárral megapadt a jövedelme a papírárok emelése folytán. Minthogy az Internacionál Paper Company, az Egyesült-Államok és Kanada papírgyárosaival megegyezett, bizonyára még jobban megdrágíthatná a papirt, de egyelőre megelégszenek szerényebb haszonnal. Az újságpapir vámentessége eddig nem befolyásolta a papir árát.

Felbert Gyula, a theresienthali papírgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapirokat, ugyiszintén legfinomabb színes borítékpapirokat, duplexet és kartonokat.

FELJEGYZÉSEK

Anyagegyesületünk fennállásának félszázados jubileuma alkalmából 1912. évi szeptember hó 29-én, délelőtt 11 órakor a Népoperában ünnepi diszgyűlést tart. Az ünnepély műsora a következő: 1. *Gutenberg-émlény.* Éneklük az egyesült nyomdász-daloskórok. 2. *Elnöki megnyitó.* Elmondja Krausz Soma, az Egyesület elnöke. 3. *Ünnepi költemény.* Irta Morócz Jenő. Szavalja Balassa Jenő, a Vigszínház tagja. 4. *Diszbeszéd.* Elmondja Peidl Gyula, az Egyesület I. alelnöke. 5. *Üdvözlő beszéd.* Elmondja Bokányi Dezső. 6. *Marseillaise.* Csizmadia Sándor szövegével. Éneklük az egyesült nyomdász-daloskórok. A jubileum maradandó emléke lesz különben az Egyesület által kiadott „Egyesült erővel. A magyar könyvnyomdászok ötvenévi szakszervezeti tevékenységének története” című emlékmű, melynek ismertetésére lapunk jövő számában még visszatérünk.

Nemzetközi grafikai és könyv-ipari kiállítás Leipzigben. A kibocsátott s kezeink között levő kiállítási tervezet szerint a Leipzigben 1914 május—októberében tartandó kiállítás szakembernek elsőrendű látványosságul fog szolgálni. A kiállítás, mely a leipzig-i Königl. Akademie für Graphische Künste 150 éves fennállásának évfordulója alkalmából Frigyes Agost szász király védősége alatt rendeztetik, 16 csoportból fog állani s e csoportok 63 alosztályra osztatnak be. Minden csoportnak lehetőleg történelmi osztálya is lesz, a technika pedig a mai állapotnak megfelelőleg lesz szemléltetővé téve, amihez műhelyeknek üzemben való bemutatását, modellek és mozgófényképek demonstrálását tervezik. Különböző kongresszusok és gyüle-

Az apróhirdetések szedéséről.

Még nem is olyan régen a hirdetésszedésre általában, de különösen az apróhirdetéseknél csinosság és célszerűség tekintetében a nyomdák nem nagy súlyt fektettek; a főcél az volt, hogy csak gyorsan és minél tarkábban, minél több betűfajtából összehordott legyen az — és ha sikerült egy ilyen hirdetésben a nyomda összes betűfajtaát alkalmazni, ugyszólván egy betűmintalapot bemutatni, akkor a hirdetést sikerültnek, sőt nagyon jónak minősítették.

Hogy hirdetéseink még néhány év előtt majdnem kivétel nélkül így festettek, annak oka abban rejlett, hogy a magyarországi kereskedők és gyárosok sajnálták a költségeket, amelyeket hirdetésekre kellett volna fordítani és nem ismerték fel annak óriási hasznát, amit ez a kényelmes és mégis aránylag olcsó reklámeszköz nyújt. Csak jó későn jöttek ennek tudatára, amidőn az e téren elért amerikai és angol sikereket észlelték.

Ennek folytán fellendült nálunk is a hirdetőkedv, aminek természetes következménye az lett, hogy mivel mindinkább nagyobb tér nyílt ebben a munkanemben, egy bizonyos gyakorlat fejlődött ki, amelynek tanulságait az alábbiakban foglaljuk össze; de különösen az ugynevezett apróhirdetések azok, amelyekkel ezuttal foglalkozni kívánunk, amelyek ugyszólván mindenütt fellelhetők, sőt egyes lapokban sohasem sejtett arányokat öltöttek.

Ezeknek a meglehetősen közkedveltségnek örvendő apróhirdetéseknél a szedése az újság- és könyvszedés után a legegyszerűbb szedésmunka s így azt kellene feltételeznünk, hogy bármelyik szedő képes ennek a munkának elvégzésére.

Hogy ez nem így van, azt az e sorok között bemutatott néhány példa is bizonyítja. Különösen a kisebb hirlapoknál észlelhetjük, hogy az apróhirdetések szedésére nem nagy gondot fordítanak. Feltűnően sok a rosszul és célszerűtlenül szedett apróhirdetés, pedig jó például szolgálhatnának a nagy napilapok, amelyeknél az apróhirdetéseket a lehető legegyszerűbb módon s gyorsan szedik, úgy hogy a vezérszónak kövér betűkkel való kiemelése után a többi szöveget közönséges antikvából folytatólagosan szedik. Igaz, hogy ezt az egyszerű metódust főleg a szedőgépek alkalmazásának tulajdoníthatjuk s a kiadók ama törekvésének, hogy minél több apróhirdetést minél kisebb helyen lehessen elhelyezni.

Ha végignézzük a napilapok apróhirdetés-oldalain, úgy azonnal észre vesszük, hogy az itt bemutatott háromféle módon szedett apróhirdetések a leggazdaságosabbak és legelterjedtebbek:

Szönyegek és függönyök
bámulatos olcsón kiársittatnak,
Teréz-körüt 15. szám.
„Szönyegáruház.” 5644

1. példa.

SZÖNYEGEK
bámulatos olcsón kiársittatnak,
Teréz-körüt 15. szám.
„Szönyegáruház.” 65478

2. példa.

Szönyegek és függönyök
bámulatos olcsón kiársittatnak,
Teréz-körüt 15. sz.
„Szönyegáruház.” 4564

3. példa.

Ezek a legegyszerűbbek s szedőgépeken is szedhetők, minden nagyobb nehézség nélkül. (Az iniciálék alkalmazása, illetve ilyeneknek szedőgépen való szedése szintén lehetséges.)

Ilyen apróhirdetésnek szedéséről tehát felesleges bővebbet írni, annál többet lehet és kell megjegyezni az olyan hirdetések szedésének előállításánál, melyek nagyobbak s rendelőkük feltűnőbben, több vagy nagyobb cimsorokkal óhajt szedetni.

Ilyenekről szólva, ki kell emelni, hogy minél kevesebb cimsort alkalmazzunk s kerüljük a sokféle betűfajt; arra is ügyeljünk, hogy értelmetlen és tömeges szóróvidítést ne csináljunk, mert e hibák a leggyakoribbak.

Hogy miért kell kevés cimsort alkalmazni? Azért, hogy a hirdetés ne legyen nagyon széttagolva s egységes hatásu legyen. Teljesen elegendő, ha egyetlen cimsort használunk, mely a hirdetés lényegét tolmácsolja az olvasóval; ez azonban azután a lehető legerősebb és legnagyobb foku betűkből szedessék. A több cimsorral ellátott hir-

detés nem lehet jó hatású s a hatás annál rosszabb, minél több ilyen sok „slágerü” apróhirdetés van elhelyezve egy oldalon vagy hasábon. Képzelnék el egy oldalt, melyen nagyrészt oly apróhirdetések vannak elhelyezve, melyek 3—4 címsorral vannak tarkítva. Egy ilyen oldalt láttam s bátran állítom, hogy ennél förtelmesebb dolgot ritkán volt alkalmam szemlélni.

Miért használunk kevés betűfajtát? Az apróhirdetés olyan természetű munka, amely a lehető legrövidebb idő, negyed óra, sőt néha néhány perc alatt készítenőd el, azért különösen figyelembe veendő, hogy minden előny, amely ennél a munkánál kínálkozik, teljes mértékben kiaknázandó.

Tapasztalt, idősebb hirdetésszedőknél láthatjuk, hogy dacára annak, hogy aránylag nagyon sokat termelnek, az izgatottságnak semminemű jele nem mutatkozik rajtuk, bámulatos nyugalommal és hidegvérrel majdnem mégegyszer annyit szednek, mint amennyit a tapasztalatlan, kezdő hirdetésszedő a legnagyobb izgalomban, önmagát hajszolva, lótvá-futva, agyonfáradva termel.

Ebből látható, hogy csakis gyakorlat útján sajátíthatók el mindazok a mesterfogások, amelyekkel a jó és gyors apróhirdetésszedőnek rendelkeznie kell.

Az apróhirdetés két-három betűfajtából nagyon jól és feltűnően szedhető, ezáltal a különféle szekrényekhez való szaladgálás és a címbetűk után való céltalan keresgélés megszűnik, azonkívül azon előny, amelyikre a szedésnél szert tettünk, az osztásnál is javunkra szolgál, mert ismét csak kevés szekrényvel kell bajlódunk.

<p>Ügyes és szorgalmas Kézi leány augusztus 1-ére való belépésre állandó alkalmaztatásra felvétetik. Kerschitz-féle virágüzlet VII., Erzsébet-körút 15. 4. példa.</p>	<p>A 4. példa hétféle betűfajból van szedve, ami a hirdetés hatását sehogys emeli s gazdasági szempontból sem helyes egy nyolcsoros hirdetést hétféle betűfajból szedni. Az 5. példa az előbbinek helyesbített megoldása: kétféle betűfajból feltűnően s gyorsan szedhető.</p>	<p>Ügyes és szorgalmas Kézi leány augusztus hó elsejére való belépésre állandó alkalmaztatásra felvétetik. — Cím: Kerschitz virágüzlet VII., Erzsébet-körút 15. szám 5. példa.</p>
---	--	---

Mivel az apróhirdetések nagyság, azaz sorok szerint fizettetnek meg: ezek pontosan az előírt nagyságból készítenődök el, azért ajánlatos elsősorban a szövegrészt egészen kiszedni és csak azután a fő- vagy címsort leszedni, ezáltal az értelemzavaró rövidítések a legbiztosabban elkerülhetők.

Ha például 10 sor van előírva és a sima szöveg 7 vagy 8 sort foglal el, akkor a fenmaradó helyre a fősor 3 vagy 2 sor nagyságu betűből szedhetjük. Ha ellenben előbb a fősor szedjük le, akkor megeshetik, hogy a rendelkezésre álló helyből nem futja és a nótá vége az, hogy mindenféle lehető és lehetetlen rövidítésekkel és az utolsó sor megnyomoritásával kell magunkon segitenünk.

Ha mármost az apróhirdetés szövege nem eléggé világos és könnyen megérthető, akkor nem is érjük el vele a megkívánt hatást.

Nagyon gyakran tapasztalhatjuk, hogy egyhasábos apróhirdetéseknek keretek és körzetek alkalmaztatnak, anélkül, hogy a megrendelő ezt határozottan megkívánta volna.

Ilyesmi minden körülmények között mellőzendő, mert az egyhasábos apróknál a rendelkezésre bocsátott hely rendesen ugyis nagyon szűkre van megszabva, már pedig, ha ebből még körülbelül 2 cicerót az alkalmazandó körzetre pazarolunk el, akkor nem maradhat elegendő helyünk, hogy kellően feltűnő címbetűket felhasználhassunk. Azonkívül a körzetek, különösen olyanok, amelyek apró darabokból vannak összeszedve, még a tördelésnél és azután is sok galibát okozhatnak azáltal, hogy elcsuszának vagy eldőlnek.

Körzetek alkalmazása helyett sokkal célravezetőbb fehér és fekete foltokkal tenni hatásossá és feltűnőbbé az apróhirdetést, úgy mint az a tuloldali példákön is látható.

kezések rendezésének előmunkálata már megindult, amelyek mindenestre csak fokozni fogják az amugy is látogatottnak ígérkező kiállítás vendégeinek számát. A kiállítás csoportjai: I. csoport: szabad grafika (alcsoporthok: a betű létrejötte és fejlődése; szabadkézi rajz; szabad grafikai művészetek; betűvetés; fametszés; a reprodukáló grafika); II. csoport: alkalmazott grafika és könyvivar (az alkalmazott grafikát szolgáló rajzok; fotomechanikai reprodukció-technika; könyvek, folyóiratok illusztrálása s egyéb nyomtatványok; művészi könyvkötés; arany- és dombornyomás); III. csoport: oktatás (felsőbb grafikai és iparművészeti iskolák tantervei, növendékmunkák, rajzok, modellek; tanonc- és segédoktatás); IV. csoport: papirkészítés (történelmi rész; a papír nyersanyaga, a papír előállítása, kész papírgyártmányok); V. csoport: papír- és írószerek (mindennemű papírból készült holmik, rajz- és írószerek, irodai berendezések stb.); VI. csoport: festégyártás (történelmi rész; a különböző nyomtatási eljárások festékei és azok előállítása); VII. csoport: fényképezés (történelmi rész; a különböző eljárási módok s a szükséges szerek és apparátusok; hivatásos fényképezés; amatőr-fényképezés); VIII. csoport: reprodukáló-technika (történelmi rész; a ma használatos összes fotomechanikai eljárások; átvitel fára, kőre; technikai fametszés stb.); IX. csoport: betűmetszés, betűöntés és rokonszakmai, tömöntés és galvanoplasztika; X. csoport: nyomtatási eljárás (a nyomtatási eljárások fejlődése; különböző magas-, mély- és síknyomtatási eljárások; nyomtatványok és eszközök bemutatása stb.); XI. csoport: könyvkötés (történelmi rész; nyersanyagok és eszközök; kész munkák); XII. csoport: kiadói, szortiment- és bizományi könyvkereskedés (történelmi rész; új kiadványok); XIII. csoport: lapok és tudósítói intézmények; hirdetési ügyek (a lapok stb. fejlődése; különböző lapok, szaklapok; távírás és távfotográfálás stb.); XIV. csoport: könyvtári ügyek, bibliográfia, könyv- és egyéb gyűjtés (könyvtárak berendezése, katalógusok, a szellemi munka szervezése, plakát-, ex libris- és bélyeggyűjtemények); XV. csoport: gépek, eszközök, anyagok stb. az összes grafikai iparágak részére (különböző rendszerű eröművi gépek, papírmegmunkáló-, szedőgépek stb.); XVI. csoport: védőeszközök és munkásjóléti intézmények (szellőztető stb. készülékek, hivatásbeli öltözködés, fürdők, szövetkezetek, szociális intézmények).

A Gutenberg-szobrok száma ismét szaporodott eggyvel, csak a mi szoborbizottságaink nem adnak semmi életjelet. Évenként — legjobban esetben — újból megválasztatnak ezek, de csak azért, hogy meg se alakuljanak s minden marad a

régiben. A meglévő alapok pedig szaporodnak — az évi kamattal. Az új szobrot egyébként Wiesbadenben állítják fel az országos könyvtár új épületének külső díszítésében, amelyben atyamesterünk 2¹/₂ méter magas, életnagyságnál nagyobb alakban lesz látható.

Uj nyomdák. Hogy a tényleges szükséglet következtében alulnak-e nyakra-főre a nyomdák, bajos volna határozottsággal állítani, hiszen a már fennállóknak is nehéz a megélhetésük. No de bárhogyan is van, óriási módon szaporodik a nyomdák száma. Kíváncsian várjuk az ideai statisztikát! Ujabban nyomdát nyitottak: Behr Miksa Budapesten, Burkus András Szegeden, Milovanov Sándor Nagybicskén, Zalán Dezső Nagymihályon, Szabolcs Testvérek Kiskőrösön, Emszel és Hunyadi Szentendrén, a szigetvári Corvin-nyomda üzemét Budapestre helyezte át, a komáromi Freisinger-nyomda pedig „Jókai” kő- és könyvnyomda r.-t. cég alatt 34.000 kor. alaptőkével részvénytársasággá alakult.

Gross-Berlin könyvnyomtatóiparának egyszerű fejlődéséről ad számot a Buchdrucker-Berufsgenossenschaft berlini kerülete által felvett statisztika, mely szerint az elmúlt évben 64 új nyomda keletkezett Gross-Berlinben; ezzel szemben 27 a megszűnt nyomdák száma, a szaporodás tehát 37. Az alkalmazottak száma 28.143-ról 29.428-ra emelkedett, ami 4⁵/₁₀₀-nak felel meg. Még nagyobb arányban emelkedett az alkalmazottak keresete és pedig az 1910. évi 41 millió márkával (49 millió korona) szemben 43⁵/₁₀₀ millió márkára, (52 millió K) ami körülbelül 6²⁵/₁₀₀ emelkedést jelent. E számokból Berlinre esik 26.799 alkalmazott 40²⁵/₁₀₀ millió márká keresettel. Az állagok kereset csak Berlinben 1501³⁴/₁₀₀ márká (1910-ben 1478⁸⁷/₁₀₀), az egész területen 1478²⁴/₁₀₀ márká (1454⁷⁴/₁₀₀). A fejlődéshez hozzátartozik, hogy a nevezett terület által foglaltatott üzemvizsgálatokból kifolyólag a nyomdák nagyobb részében átalakításokat, munkásvédelmi intézkedéseket és védőeszközök alkalmazását kellett teljesíteni, amelyek rendkívül nagy költségeket igényeltek. E költségek — amint az a baleset-statisztikából is kiténik — nem voltak céltalanok, mert a gépek által okozott súlyosabb balesetek száma tekintetében csekély javulás tapasztalható, mindamellett, hogy az alkalmazottak száma jelentősen emelkedett; az összes balesetek száma 1033, ebből a gépek által okozott baleset 451 volt, amely számból viszont csak 75 volt a 13 hétnél tovább gyógyuló sérülések száma, ami amellől is bizonyít, hogy a védelmi eszközök alkalmazása, ha nem is szünteti meg teljesen a baleseteket, de legalább azok következményeit enyhíti.

Különös családi eset volt a napokban olvasható a napilapokban, bizonyosárgul a szaklapok által

Mindezekből láthatjuk, hogy az apróhirdetések, amelyek szükség nélkül bonyolulttá tételnek, elejétől végig csak nehézségeket okoznak.

Végül még ehhez tartozik, hogy arra kellene törekedni, miszerint az apróhirdetésekhez egyfajta kiemelő betűket használjunk. Az ilyen

<p style="text-align: center;">Pénzelőleggel</p> <p>utólagos díjfizetés mellett bizományba beraktározunk butort, zongorát, varrógépet stb. kereskedelmi cikkeket <i>száraz raktárainkban.</i></p> <p style="text-align: center;">Braun Gáspár Kertész-utca 33. TELEFON 46-76.</p> <p style="text-align: center;"><i>6. példa.</i></p>	<p>A 6. példára pillantva, azonnal feltűnik az erőszakos szedésmód, melynek folytán a szövegrész teljesen hatástalan s nem emelkedhetik ki az oldal többi hirdetéseinéke tömkelegéből. Legnagyobb hibája az, hogy keretbe van foglalva, miáltal sok hely veszett kárba, apró betűket kellett alkalmazni és mindennek dacára a sorok erős ritkítását sem lehetett elkerülni. A 7. példa keret nélkül feltűnő és céljának megfelelőbb.</p>	<p style="text-align: center;">Pénz-előleggel</p> <p>utólagos díjfizetés mellett bizományba beraktározunk: butort, zongorát, varrógépet stb. kereskedelmi cikkeket <i>száraz raktárainkban.</i></p> <p style="text-align: center;">Braun Gáspár Budapest, Kertész-utca 33. Telefon-szám 46-76.</p> <p style="text-align: center;"><i>7. példa.</i></p>
---	--	--

hirdetési oldalak rendkívül izlések és jóhatásuk, amint azt a lapunk múlt évi évfolyamának március havi számában közölt egy mellékleten reprodukált példa is bizonyítja.

A fentebb elmondottak megerősítik az e sorok elején említett kitélt, hogy az apróhirdetések szedése a legegyszerűbb és legkönnyebb szedési munka.

Természetesen érteni kell a módját, de a legrovidebb idő alatt olyan gyakorlatra lehet ebben szert tenni, mintha egész életünkben soha mást, mint mindig „apró“-kat szedtünk volna.

Az apróhirdetések hatásossá tételezését azután meg sok függ a tördeléstől is; ügyelnünk kell arra, hogy azok ügyesen és kellő érzékkel legyenek egymás alá és egymás mellé csoportosítva, hogy ezáltal

<p style="text-align: center;">Ingyen</p> <p>küld felvilágosítást és nyomtatványt Ehrlich 606 gyógmódról, vér- és nemi betegségekről Weiss-féle vérgyógyító szakorvosi intézet, Budapest, VII. ker., Dohány-utca 39. szám.</p> <p style="text-align: center;"><i>8. példa.</i></p>	<p style="text-align: center;">Ingyen</p> <p>küld felvilágosítást és nyomtatványt az Ehrlich 606 gyógmódról, vér- és nemi betegségekről a budapesti Weisz-féle vérgyógyító szakorvosi intézet, VII., Dohány-utca 39. szám.</p> <p style="text-align: center;"><i>9. példa.</i></p>
<p>E két példa között összehasonlítást téve, láthatjuk, hogy a 9. példa a fehér foltok révén feltűnőbb és hatásosabb, ellenben a 8. példa tulságosan sablonos szedéslrendezése folytán elvész az apróhirdetések tömegében.</p>	

kellemes összhatást érjünk el. Itt sokszor nehézséget okoz az, hogy az, aki a hirdetést feladja, bizonyos helyet köt ki magának, pl.: az utolsó oldal bal sarkába, stbi, sőt a kéziratban előirt kiemelésekhez és külön sorokhoz is ragaszkodik, amit természetesen szintén figyelembe kell venni, mert annak a veszélynek tesszük ki a kiadót, hogy a hirdető nem fizeti ki a hirdetési díjat, mert rendelkezéseit nem tartották be, ami esetleg reánk nézve is kellemetlenséggel járhat. De ezek oly kivételek, amelyekkel csak ritkán kell számolnunk. S—s.

A művészetben az alapelv: lehetőleg kevés eszközzel a lehető legtöbbet kifejezni; ez elvnek a könyvnyomtatásban is kellene érvényesülni — művészi, technikai, mint kereskedelmi szempontból.

Bőségesen anyaggal ellátva nem nagy művészet a munka, de kevés eszközzel jó eredményeket elérni, ez már érdemes munka! — mondja sok főnök és művezető. Komoly szakemberek azonban inkább azzal törődnek, hogy rendszeres osztás és feltisztogatás folyjék.

Kemény vagy puha nyomás?

Minden gépmesternek, aki a tiszta és jó egyenetlét megszokta, megvannak a saját nézetei és módszerei az egyenetlés dolgában. A legtöbb esetben helyes gyakorlati tapasztalatok kerülnek felszínre és „fogásokká” válnak. Ilyen egynéhány fogást és a gyakorlatból vett utmutatást az alábbiakban közlünk.

A gépmesterek között már régóta két párt van az egyenetlés munkájának kivitelét illetően.

Az egyik párt a kemény borításnak híve, a másik a puhát részesíti előnyben. Az egyik párt szövetsborítással, a másik nélküle. Van olyan nagy üzemek, amelyekben csakis szövettel borított nyomóhengerrel dolgoznak. Vannak viszont olyan nyomdák is, amelyekben pusztá papirosborítással jó eredményeket érnek el; ezek különösen autotipia-nyomás alkalmával a kemény nyomást ismerik el egyedül helyesnek. Még a klisékészítők is azt hirdetik, hogy olyan finom raszterű autotipiákat tudnak készíteni, amelyek kemény nyomás esetére is biztosítanak maszatolódástól mentes és tiszta nyomatot. Ennek következményeként végre a gépgyárak is arra kényszerítettek, hogy újabb típusu gépeiket rendkívül csekély, tehát a legminimálisabb borításerősségre, szerkesszék. Hogy az ilyen gépek nyomóhengereit nem lehet a sablonos egy karton, egy szövet, no meg a különböző, néha tekintélyes számú ivekkel borítani, az önmagától érthető.

Az előirt — a gép megszerkesztésekor tervbevett — borításerősségnek tekintetbe nem vétele elsősorban oka mindenféle visszásságnak, aminő például a szedés megdőlése, az egyenetlésnek és a borításnak lecsuszása vagy berepedése, mindenekelőtt pedig az autotipia maszatolása (smic), vagy gyászlec képződése.

Ilyen, ugynevezett „gyászlecek” legkisebb jelének észrevételekor meg kell vizsgálni a borítást. Inkább így áldozunk néhány órát, semhogy tovább nyomjunk, a betűt is, az autotipiákat rontsuk vagy a gépet károsítsuk.

Ezt a kipróbálást és vizsgálatot megkönnyítendő, a következő utmutatást vegyük figyelembe. A nyomóhenger, ha felületnek gondoljuk el, a legpontosabbra van kiszámítva a nyomóalap felületével, mindkettőt pedig a fogaskerek és a fogasrud köti össze. A nyomóhengernek gömbölyű felületével mindig függőlegesen kell gördülni a nyomólap felülete feletti vonalban, feltéve, hogy az átméretnek megvan a megszerkesztésekor előirt mérete; ezt a körülményt a borítással érjük el. Ha tehát a nyomóhenger borítása csak néhány ívvel erősebb a kelleténél, akkor a nyomóhenger a nyomtatás alkalmával — bár igen kevéssel, de mégis — későn ér a nyomási vonalba; erőszakos átcuszamlás keletkezik, az autotipia raszterpontjai közötti, végtelenül kis tér bemaszatolódik, a pontok összefolynak, nincsenek élesen külön nyomtatva, hanem hosszúra huzva: ezt persze csak nagyító lencsével lehet látni, a szabad szem csupán egy sötét felületet lát.

Ugyanigy vagyunk vele, ha puha a borítás. Ilyenkor a nyomóhenger kisebb átmérete miatt már túl van a nyomási vonalon, de a kényszervezetés visszatartja: így áll be egy pillanatnyi, habár igen csekély visszafelé való megakadás, de ez éppen elegendő arra, hogy ugyanazt a jelenséget idézze elő, azzal a különbséggel, hogy az ugynevezett gyászlecek immár nem a nyomás leválása, hanem a nyomás odatapadása helyén észlelhetők.

Hogy segítsünk a bajon? Tulgyöngé borítás esetén könnyen, túl erős borítás esetén nehezebben megy a dolog. Borítóivék ritkán állnak rendelkezésre a kész egyenetlés után. Ujra csinálni az egyenetlét, azt se tudva, eltaláljuk-e a helyeset, nem igen szeret senki, de nincs is rá szükség. A leirt folyamatnak tehát ellene kell dolgozni: az autotipiát a nyomtatási vonalból ki kell venni és lejobb tenni.

Elegendő ilyenkor egy kartonnyi erősség is. Az autotipianak így keletkező hiányos nyomtatását pótolni lehet egy vékony paraggummidarabnak a nyomóhengerre való ragasztásával. Az autotipiát

gyakran hangoztatott igazságnak, hogy a nyomdák berendezésénél és egyébként is a gyárak részéről élvezett gyakran korlátlan hitel milyen káros következményeket van maga után, kárára iparunknak és a berendezést szállító cégnek. Az épületes eset a következő: Egyik nagyobb vidéki városban lévő nyomda 30.000 K értékben rotációs gépet rendelt. Alig állott néhány hétig a gép, a cég csődbe jutott, nemsokára pedig a gépet elárverezték. E hírnök vétele után a gépet szállító német gyár elküldötte megbízottját, aki érintkezésbe lépett egy ügyvéddel, megbízva őt, hogy a nyomda ellen büntetőeljárás indítsón és előlegül 1000 koronát ajánlott fel. Az ügyvéd, hogy maga iránt bizalmat keltsen, az előlegét nem fogadta el, néhány nappal később azonban a gépgyár az ügyvédtől levelet kapott, amelyben azt írja, hogy a büntetőeljárás megindította, minthogy azonban külföldi cég a felperes, a törvényszék 10.000 K kauciót követel. Postafordultával megkapta a kért összeget. Ezek után néhány napra az ügyvéd elutazott nejének tett azon kijelentéssel, hogy a gépgyárnál van dolga. Minthogy napokon keresztül életjelt sem kapott, irt a gyárvezetőségnek, hogy férje ott van-e; válasza helyett azonban most már ketten jöttek ide, megtudakolni a dolgok mibenlétét. Az ügyvéd ur eltűnt és eddig nem is tudják, hol van. — Ilyen és ehhez hasonló esetek elkerülése végett ajánlatos volna az óvatosabb hitelezés, miáltal sok károsodásnak venné elejét a szállító cég, a hitelt igénybe vevők pedig — akik legtöbbszörre lehetetlen áron kénytelenek dolgozni — nem fognának biztos bukást jelentő vállalkozásba.

Az ólom áremelkedése. Külföldi lap társainak jelentései szerint a londoni fém-tőzsdén beállott ólomáremelkedések folytán az áraknak egész Európában való emelkedése várható.

Az „Anischtok”. Egy évtizeddel ezelőtt még szerény keretek között mozgott a képeslapgyártás. Ma egyedül Németország — ahonnan állítólag hódító útjára indult — körülbelül évi 2200 millió darabot termel. Sulyban kifejezve ez 180.000 mázsa, vagyis 850 vagon karton. Ha a képeslapok darabját átlag öt fillérre tesszük, ugy egyedül Németország bevételé e ekkiből 110 millió koronára rug, mely összegnek egyharmada külföldről folyik be. Ez összesen a következők osztottnak: kő-, könyv-, fény- és dombornyomdák, fa- és üvegcsiszolók, cellulóze-, papir-, karton-, gép-, festék-, kence- és üveggépek, kemigráfusok, rézmaratók, fényképeszek, festők, rajzolók, kiadók, szállítók, elárusítók és nem kis részben a posta. Lényegesen fellendült a forgalom, mióta a cimosal írásbeli közleményekre használható, ugy szintén a brómezüst-eljárás feltalálása óta. Mi sem bizonyítja jobban a

brómkárták nagy kedveltségét, mint hogy egy berlini műintézet egy-magában naponta egy 12 kilométeres vonal takarására elegendő brómkártát gyárt. Hazánk képeslapipara ezzel szemben csekély; kirakataink nagyrészt a külföld főlnyét hirdetik. St—rz.

SZAKIRODALOM.

Szakirodalmunknak halottja van. Hermann Károly szedő szakíró, az Athenaeum irodalmi és nyomdai rt. művezetőségének tisztviselője, életének 31. évében folyó hó 3-án meghalt. Szakirodalmi munkásságát a Grafikai Szemle hasábjain s a Szakkör Évkönyveiben kezdte, utóbbi időben pedig a „Magyar Nyomdász”-nak volt szorgalmas belső munkatársa, ahol buzgó tevékenységet fejtett ki. Nagy elfoglaltsága és betegsége dacára majdnem az utolsó percig dolgozott a szakma érdekében. Tiszteljük emlékét!

A reklám művészete. Az ügyesen szerkesztett s nálunk a maga nemében uttörő „Az Üzlet” című kereskedelmi szaklap könyvtárának 5. számaként jelent meg a fenti című könyv, mely bennünket tárgyánál fogva csak közvetve érdekel ugyan, de mégis kénytelenek vagyunk vele e helyen foglalkozni, mert célja egyebek között a kereskedőket kioktatni arra, milyenek legyenek a reklám leggyakoribb eszközei: a jó nyomtatványok és hatásos hirdetések? E célt mi nyomdászok mindenkor csak örömmel üdvözölhetjük, mert e téren — a nyomtatványfogyasztók nevelése terén — igazán még sok a tennivaló e ezt szolgálják például a mi nyomtatványkiállításaink is. Ilyenmő könyvekkel, mint amelyről szólunk, azonban — sajnos — inkább ártunk, mint használunk az ügynek. Szerintünk ugyanis első feltetele egy ilyen munkának, hogy a kivitelt illetően például és okulással szolgálhasson s hogy az abban bemutatott hirdetései példák tökéletesek legyenek. Eltekintve attól, hogy a könyv hirdetései nagy átlagban gyengék, a jó példakul bemutatott hirdetések legtöbbje tipográfiai monstium, melyeket jónak még sok jóakarattal sem mondhatunk. Kár, hogy ezen a magyar szakirodalomban házagpótló munka technikai kivitelt, a példák helyes megoldását stb. illetően nem kért fel a könyv kiadója hozzáférő nyomdász-szakembert, kinek irányító kezének hiánya nagyon megérezhető az egyébként nagy olvasottságra valló hozzáféréssel készült munkán.

G—s.

HIVATALOS RÉSZ.

Pénztári kimutatás 1912. évi július haváról. Bevétel: Athozat a múlt óról 832.42 K, 10 darab hitelzövelkezeti rézjeggy 100—K, Gutenberg szobor-alap 1201.47 K, Ács Mihály-alap 522.89 K, Tanonc-példányokért 6—K, Tagdíjakból

a nyomáslétrehozta csuszkaló mozgástól mentesítjük és a formának ugyanabban a nyomási vonalban levő többi részeire hárítjuk át, amelyek azt a mozgást látható károsodás nélkül inkább eltűrjük; a nyulékony gummidarab felragasztásával ellensúlyozzuk a legcsekélyebb lökést is. Ebből látható, hogy puha borítással inkább kerülhető el a maszatolódás veszélye.

Milyen legyen a borítás, hogy célszerűen dolgozhassunk? A régebbi gépeken, amelyek 1 mm.-nél nagyobb borításerősségre vannak megszerkesztve, egy vagy két szövetborítás az előírás. Ilyen esetben az átragasztással és a ruhadarabnak hátravetésével járó egyengetés igen körülményes, ennél fogva leginkább tömeges példányszámok avagy folyóiratok nyomtatásakor alkalmazzák. Katalógusok, művek és akzidenciák nyomtatásakor ez a módszer nem célszerű, mert még a legjobb egyengetés mellett is rövid idő múlva beáll a csunya, a betűnek a papírba való behatolása folytán keletkezett vaknyomás.

A puha nyomással ellentétben a kifejezett kemény borítás — amely egy vagy két karton ráfeszítésével és 6—8 iv ráhuzásával történik — sem tekinthető helyes borításnak, ámbár ilyen borítással táblázatos vagy akzidens formákat nagyon csekély vaknyomással lehet nyomni. Az autotipiát is tartalmazó formát azonban ilyen borításnál végtelenül pontosan kell egyengetni, minthogy minden ráragasztott lap láthatóvá válik, a kivágásokban — legyenek azok kézzel vagy gép utján készítve — a világos részletek simán esnek át, miért is azokat lágy selyempapirlapok rearákásával ki kell egyenliteni.

Azonkívül a sok autotipiával ellátott forma oly erős nyomást igényel, amilyent a legtöbb gép — kivéve a különleges, autotipia-nyomásra szerkesztett gépeket — nem bír létrehozni. Itt az arany középutat tekinthetjük helyesnek a borítás tekintetében. Minden helyzetben lehet a dolgon segíteni: a nyomás nem lesz kemény, a gépet is megkíméljük, az egyengetést sem kell oly végtelenül pontosan végezni, tulerős vaknyomás sem jelentkezik, egyáltalában könnyen dolgozhatunk.

Az előirt borításerősség szerint a nyomóhengerre két írópapírvet, két kartont kell ragasztani és beszorítani, egyuttal finomszövésű szatén-szövetet is beszorítani, föléje egy laza erős ivet, mint alapivet ragasztunk. Ha vaknyomás elmaradása végett egyengetünk, az egyengető-iv alá ugyanannyi ivet kell tennünk, amennyi szükséges a különféle egyengetésre és egyéb borítóivekre; ha a nyomóhengeren egyengetünk, akkor az ivateket a lazán felhuzott iv alá tesszük és élesen átengedjük a gépet. Minden iv helyébe, amelyet újra felhuzunk, alulról el kell venni egy ivet; ilyen módon az egyengetés befejezéséig meglesz a helyes nyomás, anélkül, hogy a nyomóhengert el kellene állítanunk, amit egyáltalában nem volna szabad tenni, minthogy sok mindenféle kellemetlenség származhatik belőle. A legszokásosabb és ezért a leghelyesebb egyengetési módszer — amely a vaknyomásra való tekintettel történik — alkalmazásakor az első előgyengetés közvetlenül a laza ivre ragasztandó, erre nedves feszes iv huzandó, erre azután az erő kivágások és az utolsó egy-két egyengetés, végre még egy nedves feszes fedőiv ragasztandó.

Ilyen borítással olyan példányszámot lehet nyomni, mint a puha nyomással, a betű, illetve a lemezek sem kopnak jobban, minthogy a nyomóhenger az írásnak csupán a legfelsőbb képét érinti, míg puha nyomás alkalmazásakor a betűnek a nyomóhengerbe való bemélyedése inkább válik lehetségessé, ezáltal pedig a betűk éles szélei lassanként letompulnak, minek folytán a betű képe szélesebb, kopott külsejű lesz.

Ha a formában sok oly autotipia van, amelyekben sok a nehezen nyomható félárnyalat, ha úgy hisszük, hogy ezek nyomtatásakor beáll a maszatolódás, akkor a borításba számítsunk bele gummiszövetet is és ezt huzzuk a fedő- vagy olajiv helyébe. Ennek a gummiszövetnek azonban nem szabad tiszta paragumminak lenni, hanem sirtingszövetnek, amely egy könnyed gummiréteggel van átvonva. Ez a szövet vízzel lemosható és hosszu ideig használható. A gummi- és szatén-szövetet hat egyszerű nyomópapír-ivnek kell számítani. R—r.

Nyomtatástechnikai apróságok.

A kizárás emelkedése a gyorsajtóban. A kizáróanyag emelkedésének többféle oka van. Így például a kizáróanyag nagyon kopott volta; ha új a kizáróanyag, akkor talán a betű egyenlőtlenül van öntve, azaz lent keskenyebb, mint a fejenél, avagy a kizáró anyag egyenlőtlen, nem szisztémás; egyszerűen a betűöntődei kivitelben van a súlyos hiba. Ha a szedő a szedővasat pontosan térszűrésre zárja, amikor ritkított szedést szed, előfordul, hogy már rövid idő múlva a nyomás alkalmával nemcsak a térsző emelkedik, hanem az egész kizáróanyag emelkedése is észlelhető. Minthogy körülményes dolog a gépben a szedést újra kizárni, ajánlatos, hogy nem nagyon vastag, megáztatott papírlemez-csikokat tegyünk a kolumnákhoz a sorok széleinél. Még jobban felelnek meg e célra a gummiszövetből vágott csikok, avagy az újabb minden szaküzletben kapható gummiregletták. A nyomóhenger borítására is nagyobb figyelmet kell fordítani. A levonatnak nem szabad sem hosszabnak, sem rövidebbnek lenni a formánál. Az első esetben a borítás tulerős, az utóbiban tulgyenge, mindkét visszasság azonban a szedésnek szorongását és vonzóoldását idézi elő, miáltal a forma meglazul s ez a kizáróanyag emelkedésének létrehozójává válik. Ha a masszátolódás ellen szolgáló léceket alkalmazunk a gépen, akkor ezekre is ügyelni kell, hogy egyformán, ne pedig tulerősen hassanak a nyomóhengerre, mert ez is siettettheti a kizáróanyag emelkedését.

R. T.

A nyomtatvány belakkozása felragasztás előtt vagy után. A nyomdai munkák belakkozása, amelyeket papírlemezre avagy hasonló anyagra kell ráhuzni, úgy történjék, hogy először végzendő a kasirozás és csak ennek teljes megszáradása után a lakkozás. Mert ha fordított sorrendben csináljuk, akkor a ragasztóanyag nehezen szárad meg, mert a lakkréteg a papírnak elszigetelődését a levegővel való átáramoltatással szemben idézi elő, a ragasztóanyag azonkívül pusztítólag hathat a színekre és bronzokra. Ha ilyenfajta nyomásokon több nagyobb felület van befedve festékekkel, úgy, hogy a levegővel való átáramoltatás és ebből kifolyóan a ragasztóanyag megszáradása nagyon akadályozva van, akkor a kasirozott nyomásnak megszáritása alaposan történjék, mert ha a lakkozás időnek előtte végeztetik, akkor a kasirozott nyomásnak egymásra ragadása még hosszabb idő múlva is beállhat, vagyis az elküldés avagy raktáron való fekvés ideje alatt, amennyiben a még meglévő nedvesség felmelegedést okozhat, amelynek következménye azután a festékeknek és lakknak megpuhulása, amely végtére is az egymáson fekvő nyomtatványoknak egymásra ragadását eredményezi. Itt említhető meg, hogy az erős lakkfény nem teljesen kiszáradt, ragasztott nyomtatványon észrevehetően elhomályosodik, minthogy a nedvesség homályosítón hat a lakkra.

R. T.

A szín megváltozása a nyomás befejezte után. Kétoldali alapnyomat nyomásának összehasonlításakor gyakran tapasztalható, hogy az egyik oldalon a festékfelhordás bőségesebb, teljesebb, mint a másik oldalon, holott egy és ugyanazon keverésű festékekkel nyomták. Ennek az eltérésnek magyarázata, hogy az alapnyomatfestéket tulhigra keverték. Hig alapnyomatfestékekkel való hosszabb nyomás alkalmával első sorban is a festékpigmentek — a festékek tulajdonképpeni színtartalma — emésztődnek fel, ha könnyen nyomásra alkalmassá tehető festékeket használunk az alapnyomatfesték keveréséhez. A pigmentek elfogyása után végre is csak sok kencetartalmu festék marad vissza, amely semmi erőt nem tartalmaz és persze más képet mutat, mint az első pigmenttartalmu nyomatok. Festékanyagban dusabb alapnyomatfestékek megtartják erejüket és külsejüket a megszáradás után is, míg a sok kencetartalmu alapnyomatfestékeknek a magva, melyet a gyakorlatban nagy általánosságban használnak, nyomás közben felszivódik, ami arra vezet, hogy a később nyomott iverk színe elűt az előbb nyomottakétól.

M. R.

986 — K, összesen 3648 78 K, Tag-sági járulékbán befolyt: Allamnyomda 4'60, A Nap 9'60, Athenaeum 46'40, Attilla 3'20, Biró és Schwarz 3'80, Baptista 2'80, Bagónyomda 1'60, Barcza 1'40, Breier 1'60, Berkovits-nyomda 2'40, Bróza Ottó 1'60, Budapesti Hirlap 15'20, Buschmann Ferenc 9'60, Egyetemi nyomda 4'60, Egyleti tisztviselők 13'—, Elek-nyomda 1'60, Eletnyomda 13'40, Európa-nyomda 5'—, Franklin 61'—, Franklin-fiók 10'20, Fried és Krakauer —'80, Galitzenstein 5'80, Fráter és Társa 1'40, Globus 6'—, Grafikai intézet 8'—, Grünhut és Steiner —'80, Hungária 4'80, Heisler és Kószol 1'60, Hamburger és Birkholz 3'60, Hedvig Sándor 2'40, Heller K. és Társa 1'—, Hornyánszky 14'—, Jókai-nyomda 3'20, Kellner Albert 2'40, Károlyi György 2'40, Kellner Ernő 7'40, Kertész-nyomda 1'60, Korvin Testvérek 16'80, Községi-nyomda 3'60, Krausz és Társa 1'40, Légrády Testvérek 18'40, Löbl D. és Fia 10'—, Löbl Mór 3'20, Magyar Hirlap 4'—, Margó 1'60, Markovits és Garai 2'20, Márkus Samu 5'60, Máv. menetjegy-nyomda 4'20, May-nyomda 2'60, Minerva —'80, Muskát Béla 1'20, Muskát Miksa 2'60, Neuwald utódai 6'40, Nyugat 5'—, Pallas 35'—, Pannónia 1'—, Palatinus 2'—, Pátria 8'80, Poldini 3'20, Pápai Ernő 8'20, Pester Lloyd 8'20, Pesti könyvnyomda r. 21'—, Posner K. L. és Fia 20'—, Pollák és Leopold 1'60, Radó Izor 2'20, Rigler J. Ede 8'40, Roth József 2'80, Rózsa K. és neje 5'80, Stephaneum 23'40, Szekesfőv. házi nyomda 38'80, Schulhof-nyomda 8'40, Springer-nyomda 1'60, Singer és Breitner 1'40, Stúdió-nyomda 2'80, Tolnai Világlapja 9'20, Thália-nyomda 4'60, Várnai-nyomda 4'80, Világosság-nyomda 47'20, Uránia 6'—, Weisz Adolf —'80, Weisz Márton 2'40, Wodianer Fülöp és Fiai 25'40. Vidékről: Selmecbánya 5'—, Szekesfehérvár 10'20, Kassa 10'20, Nyitra 8'80, Szentes 2'—, Győr 15'20, Szombathely 7'40, Nyiregyháza 4'—, Kispeszt 2'—, Szeged 21'—, Temesvár 47'—, Turócszentmárton 12'—, Dész 2'60, Keszthely 5'—, Rózsahegy 5'—, Ungvár 4'—, Gyoma 16'20, Kolozsvár 34'—, Baja 21'40, Arad 24'60, Pozsony 4'—, Lugos 4'—, Mezőtur 4'—, Szekszárd 12'40, Egyesektől 29'80. Összesen 986'— korona.

Kiadás: Szerkesztő Julius havi fizetése és portó 159'07, Klisiek, mellékletek 429'53, Julius szám expedijálása 43'75, Temesvári pályadij 20'—, Jótékonyági Körnek jegy megváltás 5'—, Adminisztráció és portó helyben és vidéken 11'14 K, összesen 668'49 K. — Készpénz e hó végén 1155'93 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 4'10'— = 100'— K, Gutenberg szobor-alap 1201'47 K, Ács M.-alap 522'89 K, összesen 3648'78 K.

A hó végén 12 tiszteletbeli, 1512 rendes, összesen 1524 tag.

Melléleteink. Augusztusi füzetünk mellékleteiről Körünk szakbizottsága a következő bírálatot adta: A *boríték* megjelenésében tetszetős munka, vélelten folytatán azonban az a tervező akaratával ellenkező módon állított elő, ami a hatást rontja. A diszül alkalmazott emblém ugyanis nagyon távol áll a szövegtől, úgy hogy a szöveg is, az emblém is külön életet élnek. Kár volt az emblémet egy fehér és fekete mezőre bontani, mert — úgy képzeljük — az egész egy fekete mezőben a koszorúval övezve jobban hatott volna. A nyomás tiszta munka. — *A székesfővárosi házi-nyomda memorandum.* Jól elgondolt, de kivitelben kevésbé sikerült munka, melynek szövege a forma kedvéért nagyon széttagolt, ami a legsikerültebb tervet is tönkretéheji. Az egész úgy hat, mintha a szöveget alkalmazták volna a diszítéshez, holott ennek mindig megfordítva kell lenni. A betűk gyengék az élénk narancs-sárga színnel szemben, a sorkiegészítéstül használt díszek pedig a betű jellegéhez erősek. Ilyen aprólékosnak látszó dolgokból állapíthatjuk meg a szedő rajztudását és színerékét, mert aki ezekben járatos, nem fogja sohasem elkövetni azt a hibát, hogy a betűt hatásában elnyomó sorkiegészítőt használ, mert hiszen a sor a lényeg, a dísz csak a forma elérhetése végett kerül alkalmazásra. Nyomása jó. — *A Világosság-nyomda memorandum.* E munkánál szintén azt kell elitelnünk — amit egyébként sohasem lehet eléggé hangulyozni —, hogy a forma kedvéért a szöveget ez esetben megtoldták, máskor pedig meg nem engedett módon rövidítik. Bármily fontos is a telefon, nem tudjuk elhinni, hogy a kevés szövegnél a nagy betűk dacára, melyből az szedetett, a telefont kétszer kellett szedni. A diszül alkalmazott vignetta jól van elgondolva, csak hogy ez nem érvényesül; markánsabb képpel meg lett volna a kívánt hatás. A memorandum alakjához a fejet magasnak találjuk, valamint ahogy a kíséző körzetsdiást is feleslegesnek tartjuk. — *Három gyakorlati példa: műsor cimlapja, szövegoldala és étrend.* Mind a három jól megoldott, hatásában kedves munka, melynél a papír a színezéssel is jó összhangba hozott. Az étrendnél a hatást még fokozni lehetett volna a teljes szövegnek verzálisból való szedése által, mert a markánsabb sorok a kurrensnél ez esetben a sok színnel szemben kívánatosnak látszanak. — *Reklámlap.* Modernsége törekvő, szövegében széttagolt, ürenek látszó volta dacára tulságosan diszített munka. Szedőjétől fogunk még jobb munkákat is látni, mert látszik ezen a dicsérendő törekvés. Hibája, hogy a papír sík felületén minden üres foltot, mely egyébként a munka hatását a az általános áttekinthetőséget fokozná, kitöltendőnek tart. Ez téves felfogás és sokszor az

A könyvnyomtató munkaköréből.

A lapfejekről. Amint a folyóiratoknál azok borítólapja, úgy a heti és napilapoknál ezek feje az a fontos rész, amely e nyomtatványokat jellegzetessé teszik. Amint hogy az embernél is az arcból következtünk annak belsejére, a lapoknál is a „fej“ az, ami első tekintetre megkapja az olvasót. És mégis azt tapasztaljuk, hogy a lapok fejének szedésbeli jó kivitelére a legtöbb nyomda alig fordít kellő gondot. Okát ennek természetesen sokszor meg lehet adni, bár ezek egyike sem fogadható el a pongyola szedésmód mentségül, mert ezek kiviteli helyességének fontossága miatt minden lehető el kellene követni, hogy ezek mindig jók legyenek. A lapfejek gyatra kivitelének okát leginkább abban találjuk, hogy a nyomda nem rendelkezik a kívánt nagyságu vagy jellegű betűfajjal, amelyből a fej szedhető volna, költséget pedig ezért a nyomda nem akar okozni. Pedig nagyon egyszerű a dolog megoldása s néhány korona költségtől nem volna szabad sohasem tartózkodni, mert a lapfejnél tényleg nagyon sok függ az egy jó sortól. Ha már nem lehet a kívánt jó sort kölcsön kapni, meg kell azt rajzoltatni és cinkografálni, sőt minden betüöntöde készséggel szállit egy ilyen sort galvánóban bármely nála előállított betűfajból. Ha figyelemmel kísérik lapjainkat, sokszor igen szörnyű fejekkel találkozunk, amihez ujabban — a divat hatásaként — rajzolt szörnyűségek is csatlakoznak. Lapunk mai mellékletei között egy lapfejből álló tablót mutatunk be, melylyel demonstrálni kívánjuk, hogy kellő gondnal egyszerű anyagból jó lapfejeket lehet szedni. E fejek mindegyike eltér beosztást és szövegelhelyezést illetőleg a megszokott formáktól, amennyiben a szöveget minden esetben úgy helyezték el, hogy azzal a felesleges fehér foltokat tüntessék el s ezzel fokozták a folthatást. A félpelites kísérvonalak pedig szerves egészszé teszik a fejet, míg a szokásos vékony vonalokról ezt nem állíthatjuk. Nem kívánunk e fejek bírálatát illetőleg a szakbizottság véleményének elébe vágni, tehát ezekre legközelebbi számunkban visszatérünk. S.

Zsirpecsék eltávolítása a nyomtatványról. Zsirpecsétet, melyet például a gépekhez használt olajtól kapott a nyomtatvány, benzol-magnéziával távolíthatunk el a legkönnyebben. E célból az égetett magnéziához annyi tiszta benzolt keverjünk, amig töménynyé válik, mely később morzsás lesz és akkor ebből megfelelő mennyiségűt a zsirpecsékre szórva, ujjunkkal óvatosan dörzsöljünk szét azon és azután verjük le az apró magnézia-morzsákat. Friss zsirfoltok azonnal eltűnnek, régiek pedig rövid idő múlva és sokszor csak akkor, ha többször hintünk rá benzol-magnéziát és ugyanannyiszor leverjük róla. A benzol-magnéziát üveg dugóval jól elzárt üvegtömbben őrizhetjük meg. R. Gy.

Behorpadt galvánklisék kijavitása. Sokszor előfordul, hogy a galvánklisé hibás aláöntés vagy más oknál fogva behorpad. Ha a horpadás nem tulságosan nagy, úgy kijavíthatjuk, ha a kliséet levedszük a fájáról és a horpadás helyét a hátlapján megjelölve, képes oldalával vaslapra (például zárólemezre) helyezzük s kis kalapácsal vagy kulcsal addig ütögetjük, míg a behorpadt rész elől egészen kiemelkedik előbbi állapotába. R. A.

Rozsdás szedővasat habkövel vagy üvegpapírral tisztítani: nagyon rossz szokás, mivel ezáltal azt — falainak erőszakos ledörzsölése folytán — rövidesen kikoptatjuk. A hosszabb időn át ily módon tisztított szedővas nem záródik pontosan s szedés közben — erősebb sorkizáráskor — „enged“. Ezért tehát ajánlatos a szedővasat a rozsdától a következő módon megtisztítani: Vegyünk egy darab tiszta sárgaviaszt s azt kenjük erősen rá a vasra; ha az utóbbi a viaszt nem fogja, melegítsük meg kissé. Az így teljesen bevont vasra öntsünk porított konyhasót s posztóval vagy bőrrel dörzsöljük, míg a só a viaszt fel nem oldja. G. K.

Miképpen tehetjük tartóssá a kikötőszinort? Ezt a kérdést intézte hozzánk egy vidéki kisnyomdatulajdonos, ama keserves panasz kapcsán, hogy

alkalmazottai „rengeteg sok kikötőspárgát fogyasztanak, mivel az egyszerű már használt zsinórt, mint hasznavehetlent, eldobják“. Ennek a nagymérvű kikötőzsinór-fogyasztásnak valószínű oka annak silány minőségében keresendő. A silány anyagból gyártott zsinór bizony nem képes a nedvesség és a lug bomlasztó hatásának ellentánni s így legtanácsosabb jobb minőségű kikötőzsinórt használni. A kikötőzsinórt tartósabbá tehetjük egyébként úgy ha használat előtt forró olajba mártjuk s azután levegőn megszáradni hagyjuk. Ez eljárás mellett a zsinór a könnyű szétszakadásnak ellent fog állani és nagyon tartós lesz. R. G.

Néhány tanács kezdő gépszedőknek. A gépszedőnek a billentyűzet kezelésén kívül egyéb dolgokra is figyelemmel kell lennie. Lássuk: Mielőtt hozzáfogsz a szedéshez, vess egy futó pillantást a kéziratra, hogy lásd, miről van benne szó és hogy a kézirat hiányait kijavíthasd. Az erre töltött néhány pernyi idő megtérül azáltal, hogy ezzel is kevesebb ideig tart a korrektúra. — Ne tégy helytelen, görbe mozdulatokat; szokj az egyenes testtartáshoz. — Ne szokj görcsös, kapkodó billentyűzéshez. Mindjárt kezdésnél szokj oly könnyed mozdulathoz, melyet állandóan gyakorolhatsz. Később fokozatosan megjavíthatod mozdulataidat, de túlzásba ne vidd sietésedet. Ne aggasszon lassúságod. Állandó gyakorlattal a gyorsaság szinte észrevétlenül megjön. Billentyűzés közben olvasd a kéziratot; kísérel meg, hogy szemed inkább a kéziratban nyugalomra, mint a billentyűzeten. Végül minden gépszedő nem lehet mindjárt „reisser“. Nincs mindenkinek természetesen a villámgyorsaság, de jó és biztoskezü gépszedő annál könyebben lehet mindenki. Öreg operátor.

Nyílt válasz egy vidéki tagtársunknak!

... Kérő szépségében tartom, hogy a Szakkör a hátralékosokat intő-lapokon szállítja fel adósságuk rendezésére s ezeket a felszállítókat a helyi pénztárosoknak bírd be. Ezt egyetlen más szaktársi egyesület sem teszi! Minél kebb azt márnak tudni, hogy mennyivel tartozom... Különb is az ember nem sokat kockáztat, ha illetékel nem fizett pontosan...

Kedves Szaktárs! Szemelvényekben reprodukált levelével — természetesen — nem érthetünk egyet. Egyáltalán nem tartjuk szépséghibának, hogy hátralékosainkat az Ön által is leirt módon szoktuk kötelességük teljesítésére szorítani. Önnek

tehát az fáj, hogy adósságáról más — ez esetben a helyi pénztáros — is tudomást szerez, holott megfeledezett arról, miszerint a helyi pénztárosnak ugyanis kell erről tudomással birnia. Igaz, hogy más egyesület nem ily uton szólítja fel a tagokat, hanem nyilvánosan: a Typographiában, amely esetben nem csupán egy, hanem hét-nyolcezer ember olvashatja a hátralékosok neveit; Önnek erről aligha volt tudomása, máskülönb nem irta volna a fent idézettek. Nagyon csodáljuk azonban az utolsó mondatban írottakat. Fel kell tételeznünk, hogy aki valamely egyesületbe tagul belép: ezt azért cselekszi, mert meg van arról győződve, hogy az illető egyesület által nyújtott illetményeknek erkölcsi vagy anyagi hasznát veszi s ebben a meggyőződésében erkölcsi kötelességének tartja, hogy a belépés által az egyesülettel szemben vállalt anyagi kötelezettségeinek pontosan eleget tegyen. Ha az illetőnek lelkiismerete megtűri, hogy ez utóbbi kötelességéről megfeledezzen, az kockára teszi első sorban az egyesület által nyújtott előnyökben való részesedésének lehetőségét, másodsorban kockáztatja az egyesület működésének akadálytalan folytatását. Ez minden egyesületre — tehát a Szakkörre is — vonatkozik! Ha a tagtársak az egyébként csekély heti illetéket nem fizetik pontosan: többé-kevésbé megbénítják a Szakkör helyes és célirányos működését, mert nem elegendő, hogy csak tagok legyenek, a nagyarányú és az össznyomdászásra is hasznos működéshez nagy anyagi erő is szükséges, amit csak úgy lehet előteremteni, hogy a tagtársak a körrel szemben vállalt anyagi kötelezettségeiknek pontosan eleget tesznek, minek ellenében a Szakkörnek jobban fog módjában állani a szaktársak igényeit kielégíteni. Ezt különösen a vidéki tagtársaknak kell megszülelni, mert a Szakkör mai helyzetében is arra törekszik, hogy a vidéki nyomdászok szakmai oktatását minél szélesebb mederbe terelje s minél nagyobb lesz az anyagi ereje, annál erőteljesebben láthat ebbeli terveinek megvalósításához. B.

ellenkező hatást adja, mint amit várunk. A munka színezése is inkább rontja az összhatast. — *Három gyakorlati példa: Két cégjegy és reklámlap.* Kada Elek cégkártyájának szövege a túlságosan élénk színben nyomtatott vignetta által széltágot, ez uralja az egész cégjegyet, ami mindig hiba, mert — mint fentebb is hangsúlyoztuk — a szöveg minden nyomtatványánál a földolog. Az „Algeria“ cégjegy hibája, hogy a fősor kicsiny, mely a színezés által még inkább háttérbe szorul, amely hatást az alatta levő fekete foltok csak fokoznak. Eppen azért ilyen esetekre a szín megállapításánál nagyon kell vigyázni. Jelen körülmények között — miután e három munka egyszerre volt nyomandó — a dolgon úgy lehetett volna segíteni, hogy a fősort nagyobb betűből kellett volna szedni. A diszult alkalmazott vignetta rossz helyre került. A két fekete szövegfolt között, vagy közvetlenül a fősor alatt jobban hatott volna. A reklámlap a sok szín s a körzet által hatásában nyugtalan. E három munkánál a szakbizottság véleménye, hogy pongyolán állítottak elő, holott a nyomdától már sok jó munkát láttunk, amit az e füzetben levő három első gyakorlati példa is igazol. A négy-szövegesített sorok majd nagyon össze vannak hajtva, fősoroknál hiányoznak az ékezetek, sőt nem ritka a helyesírási hiba sem. A második színű alkalmazott zöld szín túlélnék, aminek rossz hatását fokozza, hogy sárga papírra nyomták. Ilyenmű festékek egyáltalán sohasem volnának felhasználandók nagy felületeken eredetiségükben — úgy amint a dobozból kiveszik —, mert ezt a munka csak legtrikább esetben bírja el. — *Levélfaj.* A sok diszítés, iniciálé és sorkitöltő folytán nyugtalan. A szövegnek jobb oldalon való elhelyezése ujszerű ugyan, de követésre egyáltalán nem alkalmas. Elfogadott szabály ugyanis, hogy a papírnak abban az irányban szabadnak kell lenni, amerre az írás iránya leng. — *Könyvjegyzék címlapja és szövegdala.* Elrendezésében és megoldásában ügyes munka, mely a gyakorlatban előforduló ilyenmű munkák előállításánál jó példaként szolgálhat. Színezése tekintetében e munkára is áll az, amit a Kada és Algeria-cégjegyekre, valamint az ugyanazon lapon levő reklámlapra vonatkozólag mondtunk.

SZERKESZTŐIPOSTA

L. A., Gy. Át kell dolgozni; okvetlenül hozzuk. Az apróságok szives beküldését nagyon kérjük. Ilyen közleményekre nagy szükségünk van. Üdv.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. — Főmunkatárs: Gondos Ignác. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

ELŐNYÖS ALKALMI VÉTEL

Az ATHENAEUM irodalmi és nyomdai részvénytársulatnál Budapesten ez év végével felszabadul egy König és Bauer-féle ILLUSTRÁCIÓS NYOMÁSRA ALKALMAS VARIÁBILIS

KÖRFORGÓGÉP,

minthogy az a szerződés, melynek alapján a Tolnai Világlapja éveken át az intézetnél készült, legközelebb lejár. Ez a gép, mely hibátlanul működik és bármikor üzemben megtekinthető, a hozzátartozó tömöntési berendezéssel együtt igen kedvező feltételek mellett megszerezhető. Legnagyobb papíralak: szélességben 120, magasságban 100 cm.

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNYIA-GYÁRA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betűk, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetszés, rézlényia-gyár, vésnöki intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarorsz. képviselői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST, VI, IZABELLA-UTCA 96

TELEFONSZÁM 130-31

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközölnetnek

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

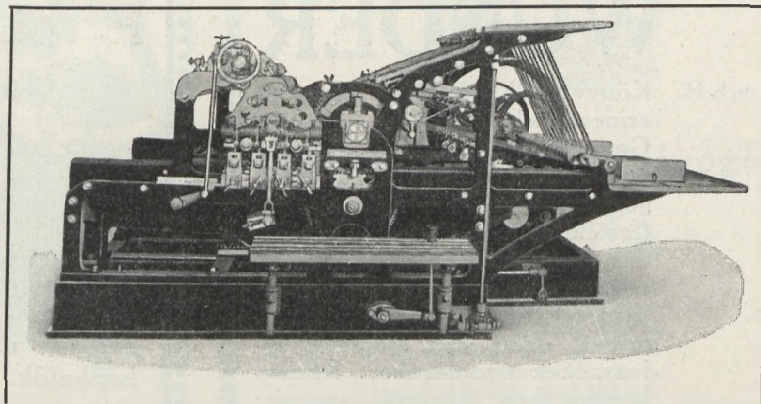
A címlap szövege a következő: *Grafikai Szemle. Havi folyóirat a grafikai iparágak számára. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác. Kiadja a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre. 1912. XXII. évfolyam.* Alkalmazható a következő szövegis: *A Világosságkönyvnyomda részvénytársaság nyomtatása.*

A Könyvnyomdászok Szakköre válaszmányának megbízásából a Kör szakbizottsága, hogy ezzel a szaktársakat fokozottabb szakmabeli tevékenységre buzdítsa, országos pályázatot hirdet **A GRAFIKAI SZEMLE BELSŐ ÉVI CIMLAPJÁNAK SZEDÉSÉRE, VALAMINT NYOMTATÁSÁRA**, mely pályázaton résztvehet a Szakkör minden rendes tagja. **Pályázati feltételek:** 1. A papír nagysága $31\frac{1}{2}$ cm. magasságban és 24 cm. szélességben. A pályamunkák simított vagy simítatlan könyvpapíron tervezendők. Fedőlappapírok mellőzendők. 2. A pályamunkák betüöntődei anyagból tervezendők, ami azonban nem zárja ki, hogy a pályázó a szedést rajzzal kombinalja; ez esetben a szedésnek okvetlenül dominálnia kell. 3. A szöveg egy, esetleg két oldalon (a négyoldalas papír 2. és 3. oldalán) is elhelyezhető. 4. Szövegváltoztatás (csonkítás, toldás vagy szörövidítés stb.) nem teljesíthető. 5. A pályaművek legfeljebb két színben tervezhetők; alap- és dombornyomatás mellőzendő. 6. Vázlatokkal nem lehet pályázni, tehát a betűket, sorokat rajzzal helyettesíteni nem lehet. 7. A pályaművek szedés-és nyomtatástechnikai szempontból külön-külön elbírálás alá esnek. 8. Pályadíjak szedők munkájának jutalmazására: I. díj: 50 K; II. díj: 30 K; III. díj: 20 K. Gépmesterek munkájának jutalmazására: I. díj: 25 K; II. díj: 15 K. 9. A pályaműveket a szakbizottság bírálja el s az eredményt a Grafikai Szemlében leközi. A pályaművek a Szakkör tulajdonában maradnak a vidéki városokban való kiállítás céljából. 10. A szakbizottság szívesen látná, ha a pályázók minél egyszerűbb anyaggal igyekezének a feladatot megoldani a fenti feltételeknek pontos betartásával. 11. A pályázatra szánt munkákat jelíggel és a készítő nevét magában rejtő jelíggel levélkével ellátva *1912. évi november hó 30-ig* kell beküldeni a Grafikai Szemle szerkesztőségének (Budapest, VIII, Conti-utca 4. szám. Világosság-könyvnyomda).

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

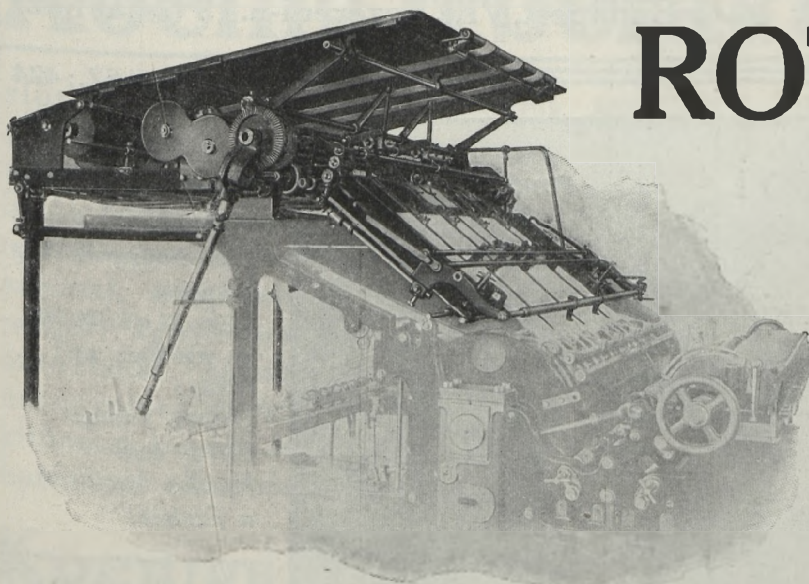
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerü menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két-és négy-pályás görgő-járáttal. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ívkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók elől kirakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ-KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

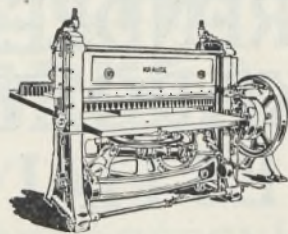
**MŰVÉSZI KIVITELŰ
RAJZOK ÉS
KÉPEK**

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

KRAUSE

Szabadalmazott gyorsvágógép

15 év óta

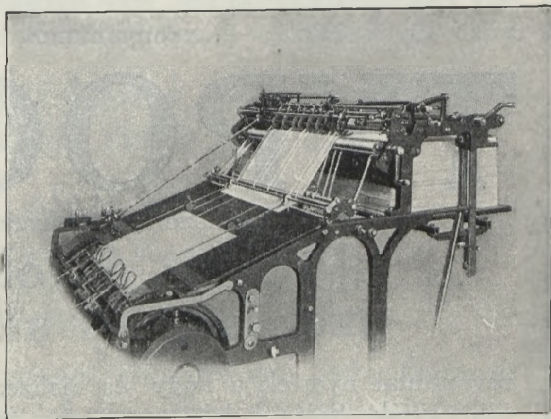
a gyakorlatban kitűnően bevált, versenynélküli előnyei: a rendkívül fokozott préselés minden igénynek megfelel; a csigáját a golyócsapágnak szaladva megakadályozza a gyors koptást. A világ minden részébe szállított 800 vágógép kizárólag csak elismeréseket aratott

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviselet: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete,
Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyű kezelés; csekély erőszükséglet, miután légszivattyu nélkül működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger
Maschinen-
fabrik — **Leipzig**

**Fabrik in
Guben**

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költségleírásokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtunk

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

Perl fraktur - ciceró antiqua

ugy viszonylik egymáshoz, mint a törpe az óriáshoz és mindazáltal e két külön-
böző törzsű írásfaj — az anyaminták rövid időt igénylő kicserélése után — a

TYPOGRAPH

egy és ugyanazon szedőszerkezetén szedhető. Szedőgépeink

**előnyei: az olcsóság, az egy-
szerűség és az üzembiztonság**

révén utat nyertek a nagy- és kisüzemekbe, s a régi hivek számát állandóan
szaporítják. Saját érdekében kérjen felvilágosítást, melylyel szívesen szolgál a

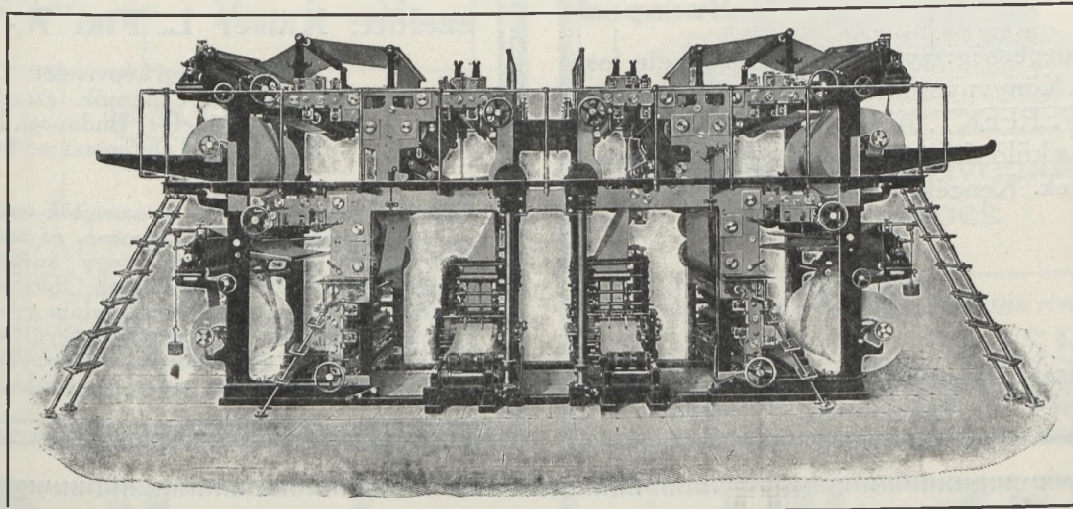
Typograph G.m. **Setzmaschinenfabrik** Berlin NW. 87
b. H. Huttenstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállított,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kéttekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállított, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmulhatatlan teljesítőképeség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása ujság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Komplet gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII₁, WÄHRINGERSTRASSE 135

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás-
son 1910: Grand Prix.
Turini világiállítás-
on 1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyomdai festégyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-
hoz PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Szines
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22-24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjéssel. „Doppel-
rapid“ Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
gépjavitásra
van szüksége
szólítsa fel a
146-96.
telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábajtásra, kézi
számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágó-
gépet, karton- és papirlemezvágóollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

Block és Block-dísz

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰ-
ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.

BERLIN SW

Kizárólagos vezérképvi-
selőség Magyarországon
és a Dunai tartományok
részére

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V

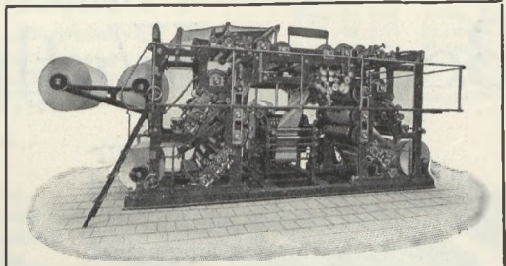
HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

Maschinenfabrik Augsburg- Nürnberg A.-G.

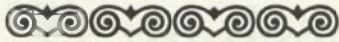

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviselő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

A Bernhard-antikvából
szedett nyomtatványokból
álló gyűjtemény már megjelent!
Mindegyik nyomtatvány ujszerű
szedésbeli megoldásu és szinezésu
gyakorlati példa! * Nyomdáknak
kivánatra díjmentesen megküldi:
Flinsch Betüöntőde
Frankfurt a. Main * Szentpétervár

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉS NÉL

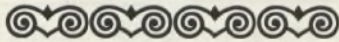

Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYAR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokból. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

AUTOTIPIA FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO- GRAFIA

TELEFON 679

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetűkönyv-és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézleniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

Szolid, tartós
és megbízható

ZÁRÓKÉSZÜLÉK!

„UNIVERSAL- COMBI“

a legelterjedtebb és legkedvel-
tebb biztonsági zárókészülék
öt lyukkal, négyoszögű, hasítékos
vagy fogkoszoros.

Egyszerű:	Kettős:
5 cm. M. 2.40	20 cm. M. 4.—
10 cm. M. 2.50	23 cm. M. 4.—
12 cm. M. 2.60	25 cm. M. 4.—
13 cm. M. 2.70	30 cm. M. 4.20
15 cm. M. 2.80	35 cm. M. 4.30
18 cm. M. 2.90	40 cm. M. 4.40

26294

Olcsó,
könnyű és
rendkívül
tartós

VAS- ÜRPÓTLÓK

Egy készlet (IV. számú) 60 darab
különböző nagyságú vasürpótló (egy
négyzetméterre elegendő) 20.— M.

„SPAR-
BLANKO“
záróürpótlók
vasból.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai
gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok.
Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet,
Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos
könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben
tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat,
nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat
a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó be-
rendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai téglenyomó-sajtók, papir-
vágó-, perforáló-, korrekturelehúzó- és lemezöllőgépek.
Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-üstégek és
különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és
könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugy-
szintén teljes nyomdák áthelyezése elfogadjatik. Teljes
nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíttatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

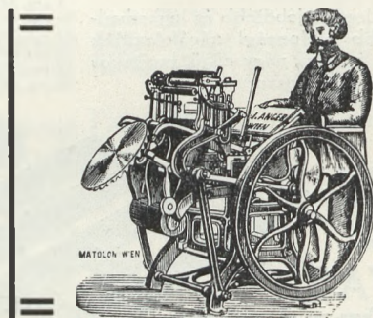
Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betűöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Josef Anger & Söhne

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvnyomdáknak, papírgyáraknak, könyvkötőknek, üzleti könyveket készítő gyáraknak, dobozgyártók részére legolcsóbban a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSÍT

STEMPEL D.

BETÜÖNTÖDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-plasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb. Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez.

Költség-ajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
 kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FŐKTELEP:
 PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
 LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a legújabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti „Viktoria” tégelynyomógépek a legfinomabb ábra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” tégelynyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” tégelynyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kellek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakmák részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-berendezések. Faber és Schleicher-gyártmányu litografiai gyorsajtók.

LINOTYPE

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK
 KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
 AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**. **Kétbetűs kettős táru** sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (négyféle betű szedéséhez). Legújabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE** (hatféle betűtípus szedéséhez).

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰÖNTŐDE · · GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stanolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

ujság- és akció-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező-szerkezet. Önműködő oldal- és mellő illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos sorogyen (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akció- és munkákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntődei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsországi vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

17. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTÁTOTT
1864

TELEFON SZ.
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELDEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉPEK
FŐLVÉTELEKET
OLAJFESTMÉNYEK
IPARMŰVÉSZETI
TÁRGYAK, ÉPÜLE-
TEK ÉS BELSŐ DE-
KORÁCIÓK

ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOKOSÍTÓ
MŰINTÉZETE

ŐRÖM ELSŐRANGU
KIVITELÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRUT SAROK

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS BETÜ- ÖNTŐK SZAKEGYESÜLETE ÁLTAL FELKÉRT BIRÁLÓ BIZOTTSÁG

BIRÁLATI JELENTÉSE

MELLÉKLET
A GRAFIKAI
SZEMLE 9-IK
SZÁMÁHOZ

AZ 1913. ÉVI NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV ÉS UTIKALAUZ-CIMLAP PÁLYAZATÁRA BEÉRKEZETT ÖSSZES MUNKÁKRÓL

A pályázat folyó évi augusztus 10-én lejárván, a szakegyesület által felkért bíráló bizottság tagjai, névszerint: Fröhlich Samu, Gondos Ignác, Kún Kornél, Steinherz Miklós, Wanko Vilmos és Fuchs Zsigmond, ez utóbbi kivételével augusztus 11-én összeültek a bíralt megvitésére. A pályamunkák felbontása előtt elvben kimondta a bizottság, hogy a csak betüöntödei anyagból szedett pályamunkák előnyben részesülnek, amennyiben a döntésnél figyelembe jövő pályaművek között a tiszta szedésű és a rajzzal kombinált cimlapok egyenrangúknak bizonyulnának; továbbá, hogy az esetleges indokolatlan és helytelen szövegváltoztatással, vagy szóróvidítésekkel készült pályaműveket a döntésnél figyelembe nem veszi. A pályamunkák felbontván, megállapították, hogy 52 jellege alatt összesen 198-féle megoldású, illetve színezésű munka érkezett be, 210 példányban. Augusztus hó 12-ike után érkezett még egy, már beküldött pályamunkához 5 színvázlat és 2 jellege alatt 23 újabb munka. Végeredményben tehát 54 jellege alatt összesen 221-féle szedés- és színmegoldású munka küldetett be, 238 példányban.

A bizottság megbízásából a pályamunkákra vonatkozó birálati jelentésünket a következőkben adjuk elő: Általánoságban örömmel látjuk, hogy a pályázat kiírása a lehető legjobb sikert eredményezte. Ezt a sikert nemcsak a pályamunkák nagy számában látjuk, hanem azok kiválóan mondható minőségében is. A számbeli sikert kétségteljesen a szép összegű pályadíjaknak tulajdonítjuk. A minőségileg kiváló anyag pedig arról tanuskodik, hogy szaktársaink az utolsó években nagyon sokat tanultak, izlésük finomult, szakbeli ismereteik bővültek. Ha a mostani pályamunkákat összehasonlítjuk az utolsó Utkalauz-cimlap pályázatára beérkezett munkákkal, akkor látjuk csak valójában a haladást. Az akkori pályamunkák legtöbbje német minták hatása alatt készült, a mostani pályázat legtöbb munkáján már az iparművészeti irányzatnak a hatásait észlelhetjük, amiben nem kis része van a Szakkörnek és a Grafikai Szemlének, mivel a tanfolyamokon,

nyomatványkiállításokon és a Grafikai Szemlében ugyszólván csakis ezt az irányzatot propagálják és ennek szellemében folyik a szakmai oktatás. Örvendetesnek tartjuk ama jelenséget is, hogy a bezonyíthatólag vidéki szaktársaktól származó pályamunkák minősége is igen kiváló haladásról ad számot, bár ezek között még mindig fölös számmal vannak olyan pályamunkák is, melyeknek szedésbeli kompozíciója sok kívánnivalót hagy hátra.

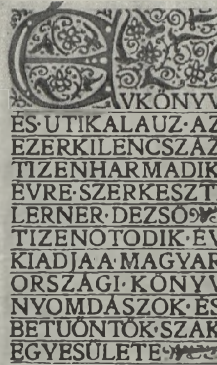
A pályamunkák szedésbeli megoldásáról szólva, megállapíthatjuk még, hogy sok pályázó a megadott szöveget többé-kevésbé negligálta. Értjük ezalatt azokat a csunya és

kívül még ama tulkapásról is kell megemlékeznünk, hogy több pályázó a sorvégi elválasztó jeleket egyszerűen elhagyta, ami helytelen, épp úgy, mint az a szabadság is, melyet egyes pályázók — disziteni óhajtván munkájukat — az évszám jegyeinek szétdobálásával elkövettek. Pedig az évszám jegyei épp úgy egymás mellé valóak és egymástól a szélrózsa különböző irányába szét nem vehető, amint hogy az egyes szavak alkotó betűit sem lehet rébusz gyanánt szerte-szét szórni. A pályamunkák között újszerű megoldásokkal is találkozunk és ezek közül különösen az *Utkalauz* jellegű, ikeroldalakra tervezett megoldások

fogással, hogy az egymáshoz tartozó sorokat vagy sorcsoportokat minél jobban tömörítsük, csakhogy azoknak egymáshoz tartozandóságát minél jobban hangsúlyozzuk.

A diszítésről is érdemes általánosságban szólni. A pályamunkákról látjuk, hogy szaktársaink között mind jobban és jobban tért hódít ama tanítás, hogy a szépet nem a tulok diszítésben kell keresni, hanem az észszerű egyszerűségben. A pályamunkák tulnyomó része nagyon egyszerű diszítéssel készült s ezek mindenesetre a jobbak. Eklatáns példa erre különben a pályanyertes mű, mely az egykézből származó, meglehetősen dekorált 23 cimlap között a legegyszerűbb diszítéssel ékeskedik és összhatásban valóban elegáns s nemes egyszerűségű munka. A pályaművek között található diszítésben tultergő munkák legtöbbje vidéki származású.

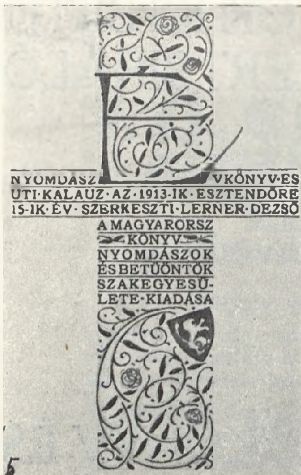
Amennyire nívónak mondható a pályamunkák szedése, épp olyan gyenge értékű a nyomtatás és színezés. A teljesen nyomtatott munkákra vonatkozik és megállapítás, melyet még azzal is támogatunk, hogy a legteljesebb mértékben bírálattal folytán csak nehezen voltak képesek olyan 6 pályamunkát kiválogatni, melyeket kitüntetésre lehetett ajánlani. Néhány pályamunka nyomtatója valóban nagy ambícióval látott munkához s a pályázatra készült cimlapokat 10—24-féle színváltozatban állította elő, pedig sokkal jobb lett volna ha csak egy-kétféle színmegoldást tervez, de ezeknek a színeit gondosan és megfontoltan választja meg. Gépmesztársztársaink legtöbbje a szintetrikában járattannak bizonyult; nincsenek tisztában a színes nyomtatás ama fontos törvényével, mely a színes festékeknek a papír színéhez és strukturájához való viszonyára vonatkozik. Pedig erről a tárgyról nagyon sokat cikkeztek s a Gépterem is kimerítően foglalkozik vele. Ezenkívül nagyon sok az olyan pályamunka, melynek nyomtatása nagyon is kifogásolható. A festékek többnyire rosszul vannak feldolgozva s így nincsenek eléggé a papírhoz kötve. Sok esetben a nyomatok nem tiszták. A

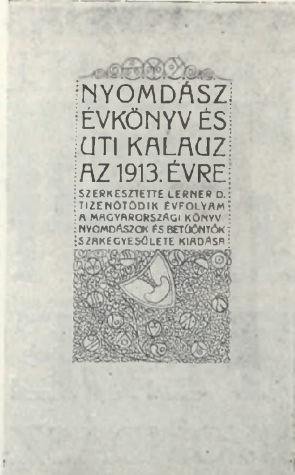
49.

helytelen rövidítéseket, szövegváltoztatásokat, amelyeket csak azért követtek el, hogy a sorok „kimenjenek” és amelyek cimlapnál semmiképp sem tarthatók meg. A „Nyomdász-Évkönyv”-et csak nagyon kevesen szedték összekötőjellel, viszont azonban az „Utkalauz”-t nagyon sok pályamunkán két szóba szedve láthatjuk; 14 évig egy szóban vették, most egyszerre, anélkül, hogy ez ki lett volna kötve, két szóban vették; ez ellen ugyan nem lehet kifogásunk, mert ez így helyes. Ezen-

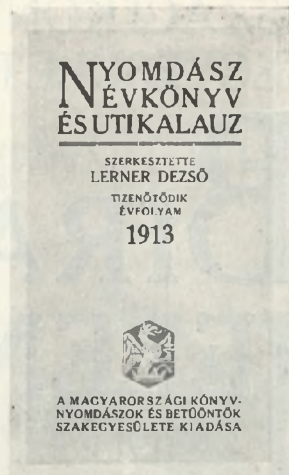
érdekesek. Tagadhatatlan, hogy e tervezetek ötletek, de van olyan hibájuk is, amit nem lehet szó nélkül hagyni. A tervező és cimlapoknál a páratlan oldalra helyezte a szöveg nagyobb részét s a szemközti páros oldalra csupán a *Nyomdász* szót, egyeseknél a főcím felét (*Nyomdász-Évkönyv*) vagy a kiadó egyesület címét. Ez utóbbi megoldás ellen nem lehet kifogásunk, de határozottan helytelen, hogy a főcímek két oldalra szakították; ez ellenkezik az eddigi elfogadott fel-

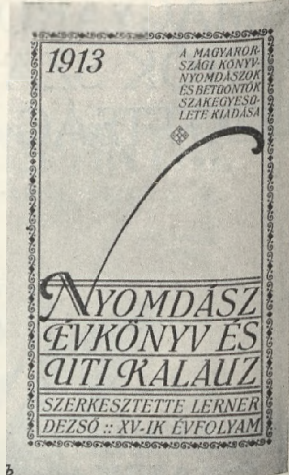
41.

8.

24.

3.

pályamunkák között nyomon sok az olyan is, melyet kézisítón nyomtattak s ennél fogva sem színezésben, sem nyomtatásban nem sikerülhettek s ilyen kivitelű munkákkal épp olyan kár pályázni, mint az ugynevezett *nyers vázlatokkal*, melyeket, úgy látszik, csak a bírálók bosszantására küldenek be, amelynyiben a szorgosabb vizsgálat után rendszeren az tünik ki, hogy a vázlat nem szedhető ki.

A csak részben nyomtatott s kézi rajzzal, festéssel kombinált pályamunkák színezéséről elismerőleg nyilatkozhatunk; a színharmónia helyes és kitűnően van alkalmazva. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a jövőben nagyon üdvös volna, ha nemcsak nyomtatásért, de színezésért is lehetne erre alkalmas munkákat díjazni. A teljesen nyomtatott pályaművek nagy része nem sikerült.

Mindezeknek előrebocsátása után külön-külön vesszük bírálatt alá a pályamunkákat, megjegyezvén, hogy amely munkáknál a színezésről vagy nyomtatásról említés nem történik, azok e tekintetben elfogadhatók.

1-2. **Diaboló a, b:** Erőltén betűfajból szedett szöveg, komplikált léniadisztés, amely a szöveg olvashatóságát hátrányosan befolyásolja. Valamivel jobb lett volna az összehatás, ha a tompafinom léniadisztést a szöveg színétől eltérő színnel nyomtatják s az alapszínűvel teljesen mellőzik. Színezése nem sikerült; nyomtatása kevésbé jó.

3-4. **Esperó a, b:** Kurzív verzálisból szedett, ötletes tér- és foltelosztású munka, melynek hatását készítője egy ügyesen alkalmazott iniciáléval emelte. Kár, hogy a betűk szegletessége a könnyű olvasást megnehezíti s zavarólag hat az évszám és a felső szöveg alatti műtűrke. Az a-val jelzett nyomaton alkalmazott alapszínűvel felelőleg. Színezése jó, nyomtatása kevésbé jó.

5. **Liberty:** E pályamunka egyszerű és jól szedett sorait lugaszerűen kiképezték, finom rajzu virágdísz övezi, a háttérrel pedig laplászterű díszítés képezi. A sorcsoportosítás kifogástalan, a díszítés azonban sok kívánni valót hagyó. A sorok és virágdísz alkotta fölt szokatlan módon bár, de mégis jól van beállítva a papírfelület síkjába. Színezése nagyon jó.

6-7. **Vidék 5000, 5001:** Készítőlük nem sok gondot fordított a

sorok rendezésére, pedig ez — egy pályamunkánál — mindennél fontosabb. Az 5000 jelzésű munka gyenge, mindennapi megoldás. — Színezése nem jó. Az 5001 jelzésű megoldás már újszerűbb munkára való törekvést árul el. A sorok szedése erőszakolt, a díszítés a betűtípushoz képest nagyon brutális. Színezése nagyon nyers.

8. **Washington:** Összhatásában elég jó munka, kifogástalanul csoportosított sorokkal. A rajzolt díszítés alsó része nagyon tömör a felső rajzhoz képest, miáltal az egész kompozíció felső része gyengébbnek tünik fel. Színezése nagyon jó.

9-17. **Spinoza I, II, III a-g:** E pályamunkák nagyobb szakképzettségű szedőre vallanak, aki azonban a sorcsoportosítás érdekében a kelletténél nagyobb szabadságot

Színezésük nagyon jó. A III a-g jelzésű munkák nagyon jóhatású cimlapok. A fekete alapra arannyal nyomtatott dísz nem érvényesül, és ennél fogva a cimlapok nagyon komor képűek, ezeknél már sokkal jobb az, amelyiken a dísz sárgával nyomtatják. Az alapszín nélküli cimlapok is elég jók. Kár, hogy az utóbb említett pályamunkák nyomtatása nagyon fogyatékos. A színezés elég jó.

18-19. **Akarás tesz szabaddá 1, 2:** Tiszta szedésmunka; a fő sorok alatti sorcsoportosítás erőszakolt; az évszám jegyeinek illetően való széthányása helytelen.

20-21. **Jogot a népek 1, 2:** Az előbbi pályamunkákról elmondottakat ezekre is vonatkoztatjuk, azzal a megjegyzéssel, hogy ezek összehatása — az alkalmazott erő-

krét díszítés és színezés és a mindenekfelett pedáns kivitel jellemzik. A I, II, III jelzésű kivitel — nagyobb egyszerűségénél fogva — kellemesebb hatású az I, II, III-val jelzett kivitelű munkáknál, amennyiben ez utóbbiaknál az alsó rész sorai közé nyomtatott léniadisztés nyugalantóltag hatnak. Az alapszínűvel felelőleg. Színezés, nyomtatás általában nagyon jónak mondható.

30. **Jáky:** Egyszerű sorai és díszítése folytán jó munka, hatásában azonban gyenge.

31-32. **First job:** Újvilági szedési irány szemlében szedett cimlap; nagy hibája, hogy a két vastag vonal és a vignetta túlságosan háttérbe szorítja a szöveget, melynek betűi az ilyen díszítés alkalmazását nehezen bírják. Színezése kevésbé jó, nyomtatása jó.

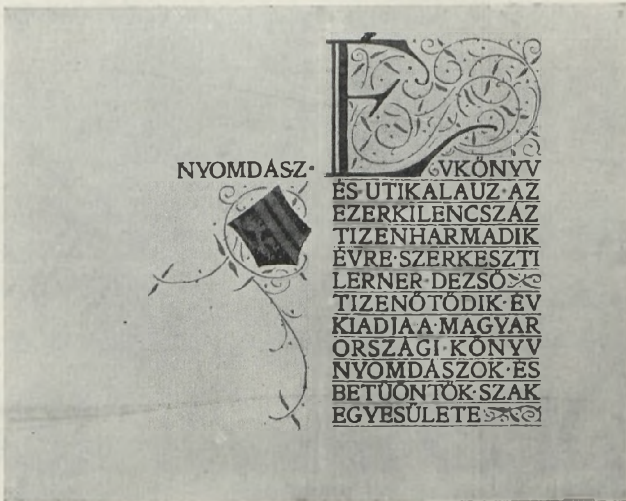
33. **Próba:** Szedője újszerű térbeállításal akart jó hatást elérni, amit nem is lehet elvitatni. A sorok kedveért értelemszerű szöveg módosítást is megengedett: „... szakképzésért 15-ik kiadása” alatt semmi esetre sem érthetünk 15. évfolyamot.

34. **Continental:** Készítője az egyszerű sorokat iniciáléval és egy fantasztikus rajzu műtűrkevel élénkítette; az iniciálé kapuszerű nyílása bántó, a főcím rendkívül gyenge.

35. **Junior:** Szedésben, rajzban és kompozícióban rendkívül gyatra munka. Színezése nemkülönbön.

36. **Bernhard:** Sorai meglehetősen jók, díszítése sem rossz; a nyomdász cimere rajza azonban nem egyezik a markáns csatkaraktérű díszítéssel, miért is hasonló karakterűvel kellett volna kicsérélni. Az alapszínűvel plasztikusá teszi a cimlapot, amit a mai irány nem tűr meg.

37-59. **Utikalauz 1-23:** E pályamunkák készítője kétségkívül a legambiciózusabb szaktárs a pályázók között. Munkái jellegzetesen kiválóak a többi pályamunkák közül érdekes, de többnyire logikus sorrendezés és az ehhez alkalmazott díszítés egyszerűsége folytán. A 23. cimlap tanúsága annak, hogy kellő szakértelemmel, ambícióval és egy kis fejtörés árán egy és ugyanazon feladatot miként lehet sok változatban megoldani. Pályázó minden bizonynyal alaposan foglalkozott e cimlap szedésbeli megoldásának kérdésével, de tagadhatatlan, hogy e munkája közben egyes sorhelyezési és díszítési lehetőségeknek annyira rabja lett, hogy ezeknek

46.

enged meg magának: így például — a rossz szócsontkitást nem is számítva — a sorvégi elválasztásoknál az elválasztó jeleket egyszerűen elhagyja; elismerjük, hogy a verzálisból szedett sőtörmböknél bántóan hatnak az elválasztó jelek, de ezen úgy is segíthetünk, hogy a divizeket a sorvégi betűk alkotta függélyes vonalon kívül zárjuk a sorhoz. Az I és II jelzésű munkák újszerű sorhelyezés s ötletes díszítés tekintetében a beérkezett pályamunkák legjobbjai közé sorozhatók.

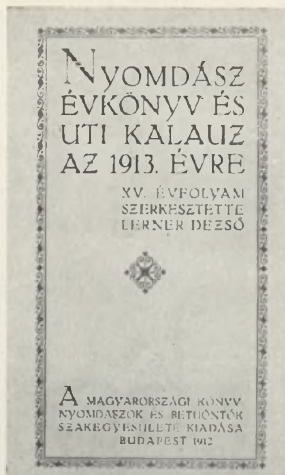
sebb és kifejezőbb betűtípus miatt — sokkal jobb.

22-23. **Előre 1, 2:** Ötletszegény munkák, melyekről az első rápillantásra lehet következtetni, hogy készítőjük nem értette meg a mai szedési irány alapelveit. Színezés nem a legjobb, a nyomtatás pedig a felhasznált kopott anyag miatt jobb nem is lehetett.

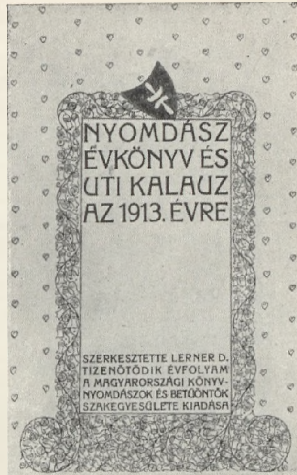
24-29. **8000 I, II, III, Ia, IIa, IIIa:** E pályamunkák a nemes egyszerűségre való törekvés, logikusan tagolt, jól szedett sorok, disz-

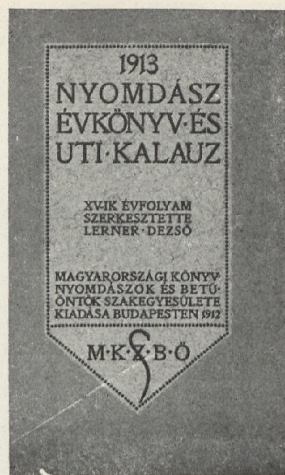
111.

153.

5.

147.

megvalósítása érdekében nem zárkózott el a megadott szöveg csonkításától és rövidítésektől. E címlapok egy részének újzerű, ikeroldalaknak való megoldásával a bírálat bevezető részében foglalkozunk. Színezés valamennyinél kitűnő.

37-38. Utikalauz 1, 2: A disztízis — a vékony vonalú betűk hőz képest, az *l.* munkánál — kissé erős. A 2. számú munka díszítése már jobban harmonizál a betűkkel.

39-41. Utikalauz 3, 4, 5: Sorcsoportosítás, foltelosztás és az egésznek a papírsíkon való elhelyezése nagyon jó hatású. Kár, hogy a címet és a mellékszöveget egy fokozatu — és kis képű — betűkből kellett szedni és így címlapnak talán nem egészen felel meg. Elismerjük, hogy a kompozíció nem bírta volna meg a főszöveg nagyobb betűkből való szedését. A három vázlat közül a 4. számú a legjobb.

42-44. Utikalauz 6, 7, 8: A pályázó legjobb munkái a pályaművek között, talán azért a legteljesebbek, mert egyszerűségük nyújtott eleganciát nyújt s a szöveg áttekinthetőségét is emeli. A 7. sz. munka papírmegválasztás, színezés és tipográfiai kivitel szempontjából a beérkezett munkák között a legtekintélyesebb.

45-49. Utikalauz 9, 10, 11, 12, 13: Két oldalra tervezett címlapok, melyeknek szemközti páros oldalán csupán a *Nyomdász* szó nyert elhelyezést, míg a többi szöveg a páratlan oldalon foglal helyet. A címsornak illetően való szétszakítása nem helyes. Az egy betűfokból való szedés sem vált előnyére a munkának, mert a szöveg olvasása ezzel megnehezített. Egyébként ötletes és hatásos munkák.

50-52. Utikalauz 14, 15, 16: E vázlatoknál csupán a szöveg lényegesebb részét helyezte el a páratlan oldalon, míg a páros oldalon a kiadó egyesület neve foglal helyet, díszítéssel kombinálva. Ez a megoldás már elfogadhatóbb. A díszítés mind a három vázlatnál egy egészszé hozza össze az ikeroldalakot. A leghatásosabb a 14. számú.

53-54. Utikalauz 17, 18: Rendkívül izléses dolgok. A finom betű hasonlóan finom rajzzal van kombinálva. Súlyos hibájuk, hogy a főcím két külön-külön bekeretezett oldalra van szakítva.

55. Utikalauz 19: Mindenképpen nagyon jó hatású munka volna, ha

a páros oldalon lógó *Nyomdász* szót a rendes oldalon helyezte volna el.

56-59. Utikalauz 20, 21, 22, 23: A két oldalra terjesztett megoldások harmadik változata, melyeknél a páros oldalon csak díszítés alkotja az ikeroldalak egyikét. Valamennyi nagyon jó hatású munka, sajnálatos azonban, hogy a szöveg szedése nem kifogástalan.

60. Hungária 1913. Készítője modern megoldásra törekedett, ami azonban nem sikerült teljesen: a főcím három sorának feltétlenül tömörebbnek kellett volna lenni s az alsó sorcsoportot a címsorok szélességére kellett volna szedni.

61. Szíam II: Az egész kompozíció elhibázott és erőszakolt. Sokkal természetesebb, ha a sorokat baloldalt kezdjük egyvonalban, mint jobboldalt.

bontja s az alsó és felső sortestek között levő üres hely is bántó. A II. számú vázlat kompozíciója elég jó. Színezés gyenge.

68-73. Socius III 1-6: A szövegzedésnél kifogásolandó, hogy a szerkesztő nevének kurzívából és aránytalanul kis betűfajból szedték: az évszám elhelyezése sem a legjobb. Monogramok nem szépek. Színezés rossz, nyomtatás kevésbé jó.

74-80. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8: Köznapi megoldás elég jó sorokkal; nyomtatása egyáltalán nem sikerült. A 8. jelzésű munka vázlat; kompozícióban és színezésben gyenge.

81. Vivat: Teljesen egyezik a *Szíam II.* jelzésű munkával, ennél azonban a XV. évfolyam kitétel — kimaradt.

82. Elpuszkázta: Sorcsoportosítása az uljabb szedésirányhoz való

96-105. Tudás hatalom 1-10: Egyszerű sorok egyszerű díszítéssel kombinálva. Elég jó munka. Színezés és nyomtatás kevésbé jó.

106-110. Golt grüis' die Kunst! a, b, c, d, e: Tulsok a díszítés. A sorok szedése itt-ott erőszakolt. Színezés és nyomtatás nem sikerült.

111-115. Barázda 1-5: Az *l.* munkán tulsok díszítés van egymásra halmozva, mindennek dacára a szöveg érvényesül. Inkább külső fedőlapnak felel meg. A 2. számú munkán a sok vonal zavaró s a felül részén alkalmazott címer két háttérre súlyos s tezi az egész munkát; elhagyása határozottan előnyére vált volna a címlapnak.

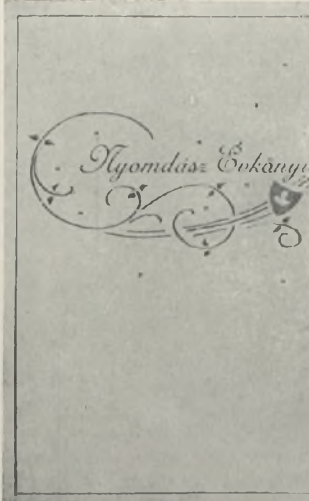
A 3-5. munkáknál az egyedüli hiba, hogy az iniciálé karaktere nem egyezik a betűvel, holott ezt helyesen is lehetett volna megoldani. E hibától eltekintve a címlap összehatásában kifogástalan, ötletes munka. Színezés nagyon jó. Rekriminációk elkerülése végett szükséges megjegyezni, hogy a címlapok nincsenek egyfajta betűkből szedve, aminek oka a pályázó szerint: a nyomda hiányos felszerelése, amit nem lehet a pályamunka rovására írni, mivel kivétel esetén ezt a hibát ugyanis korrigálni lehetne.

116-123. Tiszta szedés 1-17: A kompozíciót tulságosan uralja a vignetta, lévén a betű nagyon finom vágású. Az apró körzeldarabokból összeszedett alaponyomat egyáltalán nem érvényesül, tehát felesleges. A nyomtató ugyancsak nagy fáradságot vett magának, de munkája nem egészen sikerült.

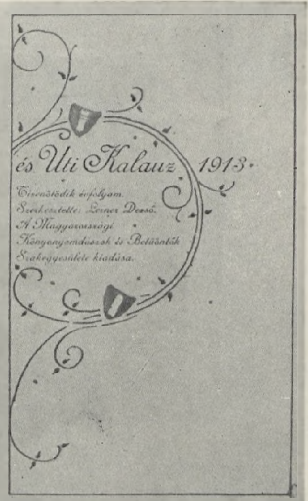
133-138. Skicc I-VI: Nagyon pongyolán kidolgozott pályamunkák. Az előírt szöveget a pályázó nem vette figyelembe, pályamunkáin nagyon sok a rossz rövidítés és szöveg-toldás. Ilyen rossz vázlatokkal pályázni nagy merészségre vall. Az *l.* munka valóban jó folt-hatású, azonban nem szedhető ki. A *II.* vázlat összehatásában is rossz. A *III.* munka már nagyon megszokott megoldás. A *IV.* munka legjobb a vázlatok között, elég jó kompozíció. Az *V.* munka (vázlat) ismét nem szedhető ki és a *VI.* vázlat ötletszegény munka. Színezés nem sikerült.

139. Csendes órák: Régies irányban tartott munka; sorai jók, díszítés gyenge.

140-142. Viktória 1-3: Logikusán tagolt és jól szedett sorok,

54.

62-64. Olimpia a, b, c: Az *a* és *b* jelzésű munkáknál a sorok többféle hosszúsága nagyon bántó. A *c* jelű munka már valamivel jobb. Mindkettéle megoldásnak nagy hibája, hogy a sorokat nagyon ritkították s hogy a papírsíkjaiban nincsenek helyesen beállítva: baloldalt 2 ciceróval kevesebb margóval kellett volna hagyni. Színezés és nyomtatás kevésbé jó.

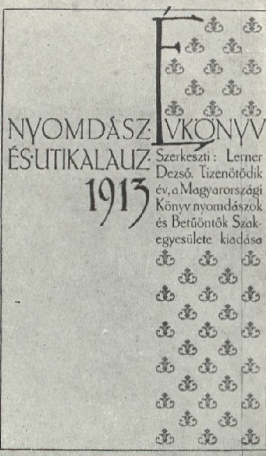
65-67. Mono I a, b, II: Az *I a, b* vázlatoknál a szedésékp négyzögét a kiszögellő iniciálé meg-

közeledést árul el. A főszöveg piros árnyékolása már idejét múlt. Nyomatás kevésbé jó.

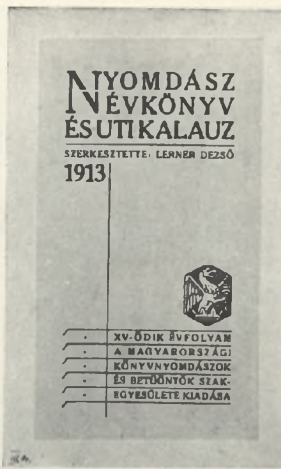
83-84. Jelige a, b: Összehatásában csinos munka, nagyon jó színezéssel és jó nyomtatással.

85. Kelten sétálunk!: Igénytelen kompozíciójú címlap.

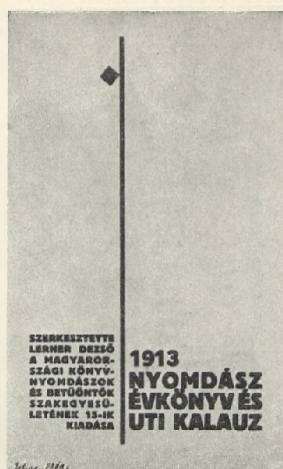
86-95. Akácsa B, BA, BB, BC, BD, BE, BF, BG, BH, BI: Régies stílusú munka, sorai jók, díszítésének alsó része sokkal erősebb a felső léniakeretnél. Színezés és nyomtatás kevésbé jó.

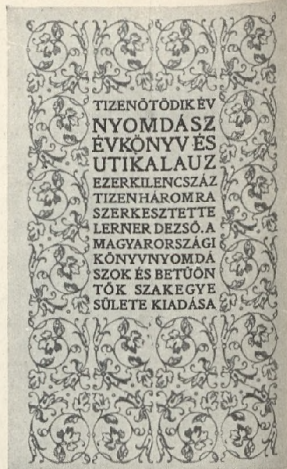
9.

27.

33.

16.

diszkrét díszítés az első pályamunkák közé emelik. Kitűnő példa arra, miként lehet tisztán betűöntői anyagból kifogástalan és izléses munkát előállítani. Szinezés és nyomtatás nagyon jó.

143-144. Törekvés IV. a, b: Jó összehatású, csak betűöntői anyagból szedett munka, melynél csak a címer nem megfelelő.

145-146. Ad multos a, b: Szépen szedett sorai jó foltot képeznek s jól vannak a papír síkjába állítva. Szinezés és nyomtatás nagyon jó.
147-149. 1001 I, II, III: Az I. és II. jelzésű címlapok diszkrét kivitelűek; kifogásolandó az alul elhelyezett s a monogramot helyettesítő betűk összevisszasága. A III. jelű munka nem eléggé nyugodt hatású. Nyomatás az I. és II.-nél kitűnő, a III.-nál jó.

150-152. Herodot 1, a, b: Már megszokott elhelyezési mód, melyhez hasonlók e pályaművek között is nagy számmal vannak. Szinezés nem helyes, nyomtatás jó.

153. Törekvés a az egyszerűséghez: Izléses kivitelű munka megszokott sorsoportosításban.

154. Haladás: Meglátszik, hogy szedője előbb a keretet szedte ki és a szöveget ebbe kényszerítette bele. Sorai erősen vannak ritkítva; a belső lénia és a sorok között levő beosztás minden oldalon és minden kazettánál más és más. Szinezés, nyomtatás kevésbé jó.

155-156. Erzsébetvárosi 1, 2: Tiszta sorokból álló címlapok; az I.-nél az iniciálé helytelenül van alkalmazva, a 2.-nél ellenben helyesen, miáltal a felső sorok is jobb kiképezést nyertek. Szinezés és nyomtatás gyenge.

157-162. Vidéki 1-6: Eléggé jó összehatású munka volna, ha a címer a betűk erősségéhez képest lett volna megválasztva; így túl erősen válik ki a kompozícióból. Ezt a nyugtalanító hatást az alapnyomtatásból kihagyott folt csak tetézi. Általában időszerűen már alapnyomatokat alkalmazni. Szinezés és nyomtatás gyenge.

163-164. Józsefvárosi a, b: Tulsok rajta a vonal s a szöveg betűje viszont gyenge. A b jelzésű munka jobb, mivel a lénia színe gyengébb. Nyomatás kevésbé jó.

165-166. Tomer doch? 1, 2: Készítőjük mindkét munkánál újrászűrésre törekedett. A I. munka folthatásban határozottan jó s jobb

kivitelben nagyon bájos munkát képezne; e kivitelben bántó a sok vonal; a cím — bár pirossal van nyomtatva — még sem érvényesül kellőképpen. Az eszme nagyon jó, de e munkánál nincs eléggé kiaknázva; kár. A 2. munka ötlete némileg túlzásnak is tekinthető. Szinezés az I.-nél jó, a 2.-nél kevésbé.

167. Törekvés 99 a: Sorai elég jók, díszítése azonban brutális. Szinezés és nyomtatás rossz.

168-169. Törekvés 90 a, b: Az a jelzésű munka betűfaját szerencsétlenül választották meg. — A b jelzésű munka összeállításában is gyenge; sorai erőszakoltak; az alkalmazott alapnyomat alig látszik. Szinezés és nyomtatás egyáltalán nem sikerült.

170-171. Törekvés 777 a, b: Az a jelzésű címlapon sok a dísz-

jét rövidítették, ami nem helyes. Sokkal helyesebb lett volna a térkép helyett valamilyen emblém alkalmazni. A díszítés mérsékelt és elég csinos. Nyomatása nagyon jó.

196. Szirén 45: (jeligés levél nélkül érkezett be). Sorai nagyon erőszakoltak, a nagy iniciálé alkalmazása indokolatlan. Díszítése gyenge. Dombornyomatást belső címlapon alkalmazni; kárba vesztett fáradság, mert a könyvkötői munka közben (a bepréselésnél) az ugysis tönkretételük. Szinezés és nyomtatás sem különb.

197-198. Rembrandt a, b: (jeligés levél nélkül érkezett be). Kompozíciója egészen véve gyenge. Szinezés és nyomtatás gyenge.

199-211. Liberta 1-10: (későn érkezett). Szövege a tulsok díszítés folytán nem érvényesülhet, más-

módosítás nélkül. A II. díjat (30 K) a Barázda 3 jelígejű munka szedőjének, a III. díjat (20 K) pedig a Viktória 1-3 jelígejű munkák készítőjének ajánljuk odaítélni.

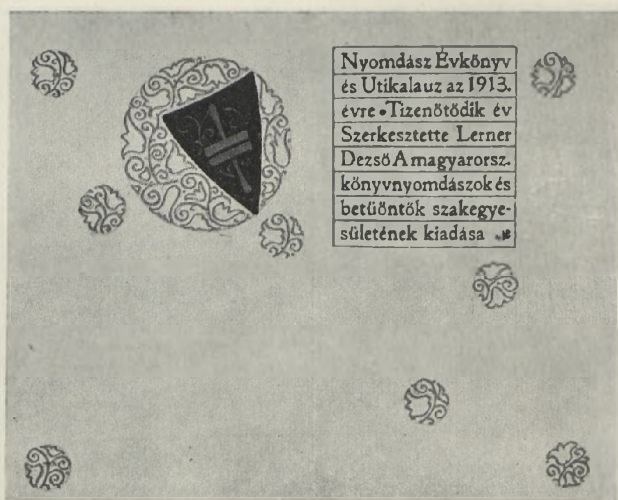
A nyomtatás díjazására szolgáló I. díjat (50 K) az 1001 I, II jelígejű munkák nyomtatójának, a II. díjat (30 K) a Viktória 1-3 jelígejű címlapok nyomtatójának, a III. díjat (20 K) a Felige a b jelígejű címlapok nyomtatójának kérjük odaítélni.

A nagyszámú pályamunkára való tekintettel javasoljuk még, hogy néhány pályamunka szedőjét, illetőleg nyomtatóját oklevéllel is tüntessék ki. Az oklevéllel való kitüntetésre érdemesek: az Utikalauz 1-23 jelígejű pályaművek tervezője, akinek nemcsak szaktudását, de ambícióját, szorgalmát és ötletességét is dicserőleg kell kiemelni. Továbbá a Spinoza I, II jelígejű címlapok szedője, munkáinak ötletessége és újszerűségeért; a Felige a b jelzés alatt beérkezett címlapok szedője, egyszerű, de izléses munkájáért; az Ad multos jelígejű munkák szedője és nyomtatója, a szép szedésért és kifogástalan nyomtatásért; s végül a 8000 I és II jelzésű és Haladjunk! jelígejű pályamunkák nyomtatója, jó munkájának elismeréséül. Fröhlich Samu. Wanko Vilmos.

A bíráló bizottság az előadói javaslatot pontról-pontra ellenőrizte s lényegtelen módosítások teljesítése után — a díjazásra vonatkozó javaslatokkal együtt — egyhangúlag elfogadta és az oktatásügyi bizottság elé terjesztette, tudomásul vételi végett. Az oktatásügyi bizottság az e hó 2-án, Preusz Mór szaklára elnöklelte mellett megtartott ülésén a jelentést tudomásul vette s a jelígejű leveleket felbontani rendelte. A jelígejű levelek felbontatván, azoknál kitűnt, hogy a díjakat, ill. leveleket a következő szaklákra érdemelték ki:

Szedésért: I. díj: Fekete Béla, Budapest; II. díj: Lengyel Sándor, Kolozsvár; III. díj: Spitz Adolf, Budapest; Fekete Géza, Budapest; Oláh Sándor, Békéscsaba; Lencse Antal, Nyitra.

Nyomatásért: I. díj: Derka Béla, Nyitra; II. díj: Hofbauer Károly, Budapest; III. díj: Bálint Ferenc, Békéscsaba. Oklevelek: Derka Béla, Nyitra; Peiszker Emánuel, Budapest; Bodensteiner József, Pécs.

56.

tés, a szöveg szedése is gyenge. A b jelzésű munka szövegsorainak szedése nagyjában egyezik az előbbivel, díszítése egyszerűbb. A sorok tömörítésével sokat lehetett volna javítani. Szinezés és nyomtatás kevésbé jó.

172-195. Haladjunk! 1-24: Egyféle szedésmegoldás, többféle szinezésben. Az alsó sorsoport, egy fokkal nagyobb betűből szedve, jobb lett volna. A középben elhelyezett térképészertü szedés elhanyagolt hibája, hogy a városnevek legtöb-

ből a betű is sokkal finomabb vagású, mint a körzet. A nyomdász-címert is gyengébb szinnel kellett volna nyomtatni.

212-221. Envelopes 1-13: (határidőn túl érkezett be). Összehatásában gyenge munka, sorképzése is helytelen. Szinezés, nyomtatás gyenge.

A részletes bírálat alapján tisztelettel javasoljuk, hogy a szedés díjazására szolgáló I. díj (50 K) az Utikalauz 7 jelígejű címlap szedőjének adassék ki. Ugyanezt a címlapot ajánljuk kivételre is minden

**NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV
ÉS UTIKALAUZ AZ
EZERKILENC SZÁZ
TIZENHARMADIK
ESZTENDŐRE**

Tizenötödik évfolyam. Szerkeszti
Lerner Dezső. A Magyarországi
Könyvnyomdászok és Betűön-
tők Szakegyesületének kiadása

Jelige .. Utikalauz 7.
Szedésért az I. díjjal
kitüntetve.

**NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV ÉS
UTI KALAUZ**

1913

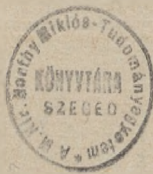
SZERKESZTI
LERNER
DEZSŐ

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM. MAGYAR-
ORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS
BETŰÖNTŐK SZAKEGYESÜLETÉNEK
KIADÁSA. BUDAPEST, 1912-1K ÉVBEN

Jelige : Barázda 3.
Szedésért a II. díjjal
kitüntetve.

A NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV ÉS UTIKALAUZ-CIMLAP
PÁLYÁZATÁN RÉSZTVEVŐ MUNKÁK

NYOMDÁSZ ÉVKÖNYV ÉS UTI KALAUZ

AZ
1913-IK
ÉVRE

XV-İK ÉVFOLYAM
SZERKESZTETTE
LERNER DEZSÓ
MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁ-
SZOK ÉS BETŰÖN-
TŐK SZAKEGYES-
SÜLETE KIADÁSA
BUDAPESTEN

Jellege: Viktória 1-3
Szédésért III. díj
Nyomtatásért II. díj

BIRÓ ÉS SCHWARCZ-
NYOMDA NYOMTATÁSA

NYOMDÁSZ ÉVKÖNYV ÉS UTI KALAUZ 1913. ÉVRE

XV-İK ÉVFOLYAM
SZERKESZTETTE LERNER DEZSÓ
A MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSZOK ÉS BETŰÖNTŐK
SZAKEGYESÜLETE KIADÁSA

Jellege: a. b.
Szédésért oklevél
Nyomtatásért III. díj

A Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz
címlappályázatán résztvevő munkák

Faint, illegible text impressions at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

A Magyarországi Könyv-
nyomdászok és Betűöntők
Szakegyesületének kiadása

NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV
ÉS UTIKALAUZ-AZ
EZERKILENC SZAZ
TIZENHARMADIK
ÉVRE-SZERKESZTI
LERNER-DEZSŐ
XV-İK-ÉVFOLYAM

Jelige: Utikalauz 14.

A NYOMDÁSZ-ÉVKÖNYV ÉS UTIKALAUZ-CIMLAP
PÁLYÁZATÁN RÉSZTVEVŐ MUNKÁK

**NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV·ÉS
UTIKALAUZ·1913**
SZERKESZTETTE: LERNER DEZSŐ
TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM
KIADJA A MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS
BETŰÖNTŐK SZAK-
EGYESÜLETE
BUDAPEST
1912

Jellege: Ad másoltos
Szedésért és nyomtatásért
oklevéllel kiténtetve

**NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV
ÉS
UTIKALAUZ**
Szerkeszti: Lerner
Dezső. XV. évfolyam
A Magyarországi
Könyvnyomdászok
és Betűöntők Szak-
egyesülete kiadása

Jellege: Splnoza
Szedésért oklevél

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre 1912-13. évi továbbképző szaktanfolyamainak tanterve

Vasárnaponként délelőtt 1/29 órától déli 12 óráig		Szerdánként este 7 órától 9 óráig		
Előadás napja	I. GYAKORLATI VÁZLATKÉSZÍTÉS	II. A HALADÓK SZAKOKTATÁSA	Előadás napja	III. ELMÉLETI SZAKELŐADÁSOK
Október 6-án 13-án 20-án 27-én	Betűvetés gyakorlása A hallgatók betűvetési készségének fejlesztése oly célból és oly mértékben, hogy jó és kiszedhető vázlatokat tudjanak készíteni.	Betűvetés gyakorlása A hallgatók betűvetési készségének fejlesztése a vázlatkészítés megkönnyítése és gyorsítása céljából. Betűvető eszköz: parafa.	Október 9-én 16-án	Történelmi tárgyú előadások
			Okt. 23-án	Nyomtatástechnika
			Okt. 30-án	Typograph-szedőgép
November 3-án 10-én 17-én	Névjegy és cégjegyek tervezése Sorcsoportosítási gyakorlatok mindennemű díszítőanyag mellőzésével. Színes megoldások.	Cégjegy, levelezőlap, levélfej, levélboríték, memorandum, számla és körlevél, továbbá eljegyzési lapok, esküvői és béli meghívók, valamint ezek tartozékainak tervezése	Nov. 6-án	Nyomtatástechnika
November 24-én December 1-én 8-án 15-én Január hó 5-én	Levélpapír, levelezőlap, memorandum és levélboríték tervezése Sorcsoportosítási gyakorlatok mindennemű díszítőanyag mellőzésével. Egyöntetű üzleti nyomtatványok tervezése. Színes megoldások.	betűöntődei anyagból, díszítőanyag felhasználásával vagy anélkül. Kivételes esetekben rajzzal kombinált vázlatok tervezését is megengedjük.	November 13-án 20-án 27-én	Korrektori és revizori előadások
Január hó 12-én 19-én	Körlevelek tervezése Sorcsoportosítási gyakorlatok díszítőanyag nélkül.	A hallgatók mindegyike más-más feladatot kap, melylyel mindaddig foglalkoznak, míg helyesen meg nem oldják. Az így nyert vázlatokat a Grafikai Szemle mellékleteiül használjuk fel.	December 4-én 11-én	Nyomtatástechnikai előadások
Január hó 26-án	A vonal és forma. — Nyomdai díszítőanyagok alkalmazása.	Színezési gyakorlatok a kéz szedéstervezetek színbeli megoldásával kapcsolatban.	Dec. 18-án	Linotype-szedőgép
Február 2-án 9-én	Cégjegyek tervezése Betűöntődei díszítőanyag felhasználásával. Színes vázlatok.	Betűvetés és linoleumlemez-vésés gyakorlása Azok a hallgatók, akik a betűvetésben nagyobb jártaságra óhajtanak azert tenni: ezt eselleg az egész tanéven át gyakorolhatják. A linoleummetszést az egyes munkákhoz tervezett díszítődarabok előállításával kapcsolatban tanítjuk. (Máser-metszél csakis kifejezett kívánságra tanítunk az év végén.)	Január hó 8-án 15-én	A nyomtatófesték anyaga és gyártása
Február 16-án 23-án Március 2-án 9-én	Levélpapír, levelezőlap, memorandum és levélboríték tervezése Betűöntődei díszítőanyag felhasználásával. Egyöntetű üzleti nyomtatványok tervezése egy és két színben.		Jan. 22-én	Nyomtatástechnika
Március 16-án 30-án	Számlák tervezése díszítőanyaggal és anélkül. Táblázatok modern megoldása.		Jan. 29-én	Táblázatszedés
Április hó 6-án 13-án	Körlevelek tervezése díszítőanyag felhasználásával. Színes megoldások.		Febr. 5-én	A modern táblázat
			Febr. 12-én	Nyomtatástechnika
			Február 19-én 26-án	Matematikai képletek szedése
			Március 5-én 12-én	Nyomtatástechnikai előadások
			Márc. 19-én	Monotype-szedőgép
			Április hó 2-án 9-én	Nyomtatástechnikai szakelőadások

IV. ÜZEMI BEMUTATÓ ELŐADÁSOK:

1912 november 1-én: A Typograph-szedőgép megtekintése. December 26-án: a Linotype-szedőgép üzemi megtekintése. 1913 január 6-án: egy festékgyár megtekintése. Március 23-án: a Monotype megtekintése.

ŐSZI IDÉNY

TÉLI IDÉNY

NAGYSÁGOS ASSZONY!

Tisztelettel teljesen bátorkodunk az 1912. évi őszi és téli idény-ujdonságainkról Divat-Közlönyünket megküldeni azzal a kérelemmel, hogy azt gondosan áttekinteni sziveskedjék; egyben kérjük szives látogatását dúsán felszerelt áruraktárunk megtekintése végett. Mint eddig, úgy most is az képezi főtörekvésünket, hogy áruinkat kifogástalanul és a legszebben elkészítve, a legkényesebb igényeknek pontosan megfelelhessünk. Áruraktárunkon dús választékban állandóan kaphatók

utcai és estélyitoilettek, angolszövet-, posztó-, plüss- és szörme-felöltők, kosztümök, aljak, bluzok, pongyolák és juponok, gyermek-köpenyek és leány-felöltők, szörme-collierek és karmantyuk, bel- és külföldi kelmék.

Méret utáni rendelések saját műtermünkben a legjobb hozzávaló anyagok feldolgozásával, valamint kiváló szabászok és hivatott szakerők segédkezésével készülnek. Nagyon örvendenénk, ha nagyságos Asszony szükségleteinek beszerzésénél ujdonságainkat megtekintené és nagybecsü rendeléseivel megtisztelne, egyben biztosítjuk a legelőzékenyebb kiszolgálásról. Magunkat szives jóindulatába ajánlva, maradunk

kiváló tisztelettel

Weiss Gyula Divatáruháza

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 18,
Simmelweis-utca sarkán. Telefon 851.

Szigoruan szabott árak.

Alapítottatt 1869. évben.

VILÁGSZABADSÁG

Előfizetési árak: (Akár egyes példányonként, akár csomagosan.) Egész évre 520 kor., félévre 260 kor., negyedévre 130 kor., egy hónapra 45 fill. Egyes szám 10 fill. Külföldre egész évre 7 kor.

A MAGYARORSZÁGI FÖLDMUNKÁSOK LAPJA Megjelenik minden második szombatban. Levelek, előfizetések, közlemények: Budapest, VII. Alsó erdősor 32. III. em. 34. sz. a. küldendők. Szerkesztőségi zárlat a lap megjelenését megelőző szerdán.

UTÉPÍTŐ MUNKÁS

(STRASSENBAUARBEITER)

Megjelenik havonta kétszer. A lap előfizetési ára: Egész évre kövezőknek 40 kor., nem kövezőknek 10 kor.

◆ **AZ UTÉPÍTŐIPARBAN FOGLALKOZTATOTT ÖSSZES MAGYARORSZÁGI MUNKÁSOK ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ TÁRSADALMI KÖZLÖNY** ◆

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII. ker., Óriás-utca 8. Fiókkiadóhivatal: VIII. ker., Óriás-utca 8, vendéglő

FESTŐK SZAKLAPJA

Megjelenik minden huszadik nap. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII. ker., Práter-utca 65, I. 16

A MAGYARORSZÁGI SZOBA - ÉS CIMFESTŐ, KÁRPITOZÓ, ARANYOZÓ, MÁZOLÓ, FÉNYEZŐ MUNKÁSOK ÉS SEGÉDMUNKÁSOK ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ SZAKKÖZLÖNY

Előfizetési ára: Egy évre 4 kor., félévre 2 kor., negyedévre 1 kor., Egyes szám 20 fill. Telefon 145-10

**CSERNYEGI
EDE ÉS FIAI**

FRANCZIA ÉS
ANGOL NŐI
RUHA-SALON

**BUDAPEST,
SIP-UTCA 12**

Nagyságos Asszonyom!

Hosszabb idő óta tartó nagybecsű támogatását amidőn megköszönjük, becses tudomására hozzuk, hogy Váci-utca 6 alatt levő francia és angol **női ruha-salonunk** folyó évi szeptember hó 15-én VII, Sip-utca 12. szám alá helyeztetett át. Nagy dívattermünk legmodernebb berendezése lehetővé teszi a leggyorsabb és legjobb kiszolgálást. Becses látogatását kérjük kiváló tisztelettel

Csernyegi E. és Fiai

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHÉ GIÉSSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

∴ ZELINKA ÉS ∴ HALBROHR

Szállít különféle
papírlémezeket
könyvkötészeti és
technikai célokra
minden minőség-
ben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító
rongyot mosva és
fertőtlenítve. ∴
Vesz papírhulla-
dékot papírgyár-
tási célra. ∴∴

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ- KÉPESEBB BETÜÖNTÖDE

300 MUNKÁS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképvisélet Magyarország részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebbi, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRÜSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69:71